K. 654.
(Berl 4° 81)

KÉZIRATTÁR K. 654.

BATSÁNYI JÁNOS

POÉTAI MUNKÁJI

KÉZIRAT, 1835. 112 f.

K. 654.
(Bell 4°81)

Batsányi János'

poétai

MUNKÁI.

16.

Második, megbővített kiadás.

A' Szerzőnek képével.

Budánn, 1835.

A' Királyi Universitás' betűjivel.

M. AKADEMIA'
K[illegible]TARA

Első Könyv.

Expedatum ex Officio Censuræ
Budæ 8ª Februarii 1835.
admittitur ad imprimendum.
Antonius Nagy
Censor et Revisor
Librorum.

M. ACADEMIA
KONYVTARA

Á
Magyar Lantos.

(Á Mester és á Tanítvány.)

Fő díjra vágysz: á tzél magas;
Szűk és kemény az út.
Érzed, tudod, mi jó? mi rossz?
Érzed, mi szép? mi rút?

Adott az Ég olly oktatót,
Olly hű 's kegyes vezért,
Á millyen nélkül senki még
Tárgyához el nem ért?

Érezd, Ifjú! 's tanúld ma már,
(A' Múzsa megtanítt!)
Embert 's művéjt nagygyá mi tesz,
Mi halhatatlanítt.

Nem hallgatván az oskoláb'
Hiú tetszéseit,
Követed az éjb' 's tapasztalás'
Örök törvénnyeit;

Követed saját indúlatid'
Szentebb hevületét,
'S elméd' önként fellengező
Szabad repületét!

Emelkedgyél-fel párnyaimn
Az Ég' hajlékihoz,
'S a hit', remény' és képzelet'
Végső határihoz.

Keresd, imádd az Alkotót
Hatalma' fékiben;
Szemléld, tisztáld munkájiban,
'S munkáji' rendiben!

Vizsgáld az élet' 's társaság'
Ezernyi titkait;
Tanúld nemed', néped' 's hazád'
Viszontagságait.

Járd-öszve századink' sorát,
Th' régi 's új időt, —
'S tiszteld, magasztald mindenütt
Th' jót, nagyot, ditsőt!

Buzgón ohajtván nemzeted'
Díjét, igaz javát,
Hallyad Mohátsnál nyúgovó
Ősink' intő szavát.

Álly-meg kipusztúltt váraink'
Bús omladékainn:
Ültess borostyánt bajnokink'
Gyöpleptte halmainn;

Hogy, a' kik édes honnyokért
Ott sírba döltenek,
Örökre minden hű Magyar'
Szívében éllyenek!

Ébreszd, tanítsd az elfajúltt,
A' gyáva, büszke, rest,
'S más' érdemével kérkedő
Sok nemtelen nemest;

Ki, nem tekíntvén, hol 's mikor
És melly időben él,
Dőzsölve tölti napjait,
'S barom gyanánt henyél.

Ha víg öröm, ha fehb remény
Serjeszti kedvedet;
Ha bú, ha gond és fájdalom
Epeszti lelkedet:

Fogd lantodat; verd! 's eggyesítsd
Igéddel hangjait,
'S öntsd új dalokba felhevültt
Érzésid' árjait.

Zengj, énekelly, mint a' madár,
Melly hegyre völgyre száll,
'S csak szívé' titkos ösztönét
Követve hangitsál.

A' Hazai Nyelv és Tudományosság.

(1820.)

Nec virtute fuit, clarisve potentius armis,
Quam lingua, Latium. .
Laurea facundis cessserunt arma togatis.

Tekints, oh Nemzetem! neved' új díszére,
Tekints hív munkásid' serény erköltsére;
Figyelmezz Költőjid' fíves énekére, —
'S nézz derülő napod' hajnali fénnyére.

Bízván nagy Istened' régi jóságában,
'S nem tsüggedvén a' Sors' kemény ostromában,
Lásd, melly helyet foglalsz a' népek' sorában,
'S mit várhatsz az idők' további folytában!

Kijövén Eldődink' hét fejedelmével,
Megrázrtad Európát karod' erejével;
'S hartzolván, küszködvén Ozmán' vad népével,
Megváltottad újra bajnokid' vérével.

De lehet másképp'-is tetszenünk az Égnek;
'S ha pállyája szép hírt hoz a' vitézségnek,
Van még több útlya-is az Emberiségnek,
Mellyenn templomához jut a' Dicsőségnek.

Bételt még a' Világ tetteid' hírével;
Tudgya, mit végezhetsz fegyvered' élével.
Mutasd ma, hadd lássa, mit tehetsz elmével —
Győzz-meg minden népet nyelved' szépségével!

Róma — végét látta nagy birodalmának;
Árnyéka sints többé szörnyü hatalmának:
Hódol a' Föld ma-is Tullius' szavának,
'S Máró', Flakkus', Názó' mennyei lantyának!

Etendire..

1787.

Facit indignatio versum!

—— Juvenalis.

Sem Vers, sem Nyelvünk nem tetszik néked, Etendi!
Hasztalan ez; nem fér úri nemedhez amaz.
Úgy van. Apollónak gyűlölnek húgai; 's nyelvünk'
Mennyei szépségénn nem kap akármi majom!

Bíztatás.

A' Hazáért élni, fenvedni, 's jót tenni,
Ügye mellett önként 's bátran bajra menni,
Kárt, veszélyt, rabságot érte fel sem venni,
'S minden áldozatra mindenha kész lenni —

Barátom! olly dolgok, mellyek az embernek
Ditsőség' mezején oszlopot emelnek,
'S mellyekért (bár, míg élsz, sokan nem kedvellnek)
A' Jók sírodban-is áldanak, tiszteInek.

Bútsúvétel,

Gr. Wriszech Mária Amália' sírjánál,

Duklánn, 1787.

„Si non est idem virtutis et gloriae, quae vitae, terminus, vivet apud patrios exterosque in aevum." —

Nyúgodgyál tsendesen, Ditsősség' Leánya!
Szép nemed' fő díse, legszebb ragyogváánnya!
Míg éltél, te valál hazád' egyy bálvánnya,
Melly védőjét vissza sírodonn kívánnya.

Mindent elkövettél, míg oltalmazhattad,
Míg reményednek egyy súgárát láthattad; —
'S minthogy veszedelmét el nem háríthattad,
Szabadságát fellyül-élni nem akartad.

Nagy árnyék! szemeimi lefolyó harmattya,
Melly hamvaid felett artzámat áztattya,
Légyen egy olly szívnek buzgó áldozattya,
Melly honnyáért vérzik, 's búját nem birhattya!

A' Martinyesti
ütközetenn elesett
Magyar Vitézek' sírkövére.
1789.

Mink-is ezen vérhelyre jövénk, Koronánknak örökjét
Viszszaszerezni, Koburg' bölts vezetése szerént.
Itt estünk-le. Magyar! vidd hírül árva hazánknak,
'S mondd-meg: adósságunk' hol fizetök-le neki!

Serkentő Válasz.

Virág Benedekhez, 1789.

(Székes Fejérvárra.)

Vettem leveledet Duná mellyékéről,
Ditsőúlt Királyink' temetőhelyéről,
Hol Nemzetünk' újra felkelő fénnyéről
'S Nemesnek énekelsz szép győzedelméről.

Látom: a' Terméset' két legszebb kíntsével
Birván, érzékeny szív' 's mennyei elmével —
Gyakran barátkozol Múzsák' seregével,
'S borostyánt érdemelsz lantod' verésével.

Megjártam Múzsáddal Szelim' bús országát:
Dölő-félben láttam tündéres nagyságát;
Letette hajdani dagályos vadságát;
Gyász-szín váltotta-fel a' félhold' világát.

Iszonyodva nézi kipusztúltt vidékit,
Félelem 's jaj tölti elrémültt hajlékit,
Hasztalan' mutattya hatalma' árnyékit,
Végső romlás várja Ozmán' maradékit.

Néha-nap Szulejmán ha kardgyát kötötte,
Egész Kereszténység reszketett előtte;
'S ha vitéz nemzetünk úttyát nem vehette,
Vérengző táborát Béts alá verette. —

Szerentse' kotzkáji e'-képpen változnak;
Eggynek ditsősséget, másnak gyászt okoznak.
Ha két hatalmasok öszvebarátkoznak,
Harmadik' fejére végső veszélyt hoznak.

Innét emelkedvén elmémnek szárnyára,
Klióval szállottam Apolló' halmára,
'S felvévén a Földet szemem' tzirkalmára,
Úgy néztem a népek' változó sorsára.

Egek! melly képeket láttanak szemeim!
Melly környüségekenn jártak képzéseim!
Irtózás fogta-el érzékenységeim',
Míg végre keblembe hullhattak könyveim.

Mint a bús tengernek felzúdúlt habjai
Ordítnak, 's halmokra dőlöngnek halmai:
Úgy törnek egymásra a földnek fijai,
Harag' 's boszúságnak gerjesztvén lángjai.

Sokallyák társoknak kiszabott pállyáját,
Nem várhattyák sírba-döntő nyavalyáját;
Magok élesítik a halál' kaszáját,
'S ditsekedve rontyák Istenök' munkáját!

Nékünk-is, kik hajdan Tanais' partyait
Elhagyván, lakhelyünk' szoros határait,
'S nem tudván az Egek' titkos szándékait,
Hartzolva kerestük ősink' birtokait, —

Mennyi vér festette súlyos fegyverinket,
Míg elfoglalhattuk új örökséginket?
'S Róma' törvénnyihez szabván erköltsinket,
Bátran mivelhettük gazdag mezejinket?

Mennyi magyar vértől pirúlt Márs' oltára,
Hogy hazánk ne jutna mások' birtokára?
Eldődink, felkelvén gyakran oltalmára,
Száz-ezrenként dőltek ellenség' kardgyára.

Vérbe merültt idők! Egek' keménysége!
Oh Várna! oh Moháts' szomorú térsége!
Tí-róllatok áradt hazánk' sok insége,
Tí-rajtatok húnyt-el régi ditsőssége!

László! vitéz Ifjú! kinek drága vére
Olly gyászos éjt hozott Magyarok' egére;
Oh! miért ügyeltél mások' intésére,
Frígytörést javallók' tsalfa beszédére!

Lajos! boldogtalan atyának magzattya,
Gonosz tanátsosok' példás áldozattya!
Te, kinek tsak neved' szomorú hangzattya
Népedet még ma-is könyre fakaszthattya!

Voltam táborodnak puszta állásainn,
A' sietö Duná suhogó partyainn:
Bús tsendesség fekszik atyáink' hamvainn,
'S bádgyadt fél lengedez sírjaik' hantyainn.

Harmatozó homály borúl a' szemére,
Ha tekint az Útas ez ijszonyú térre;
Epedö szívvel dől oszlopod' kövére,
Népünk' s ditsösségünk' temetöhelyére!

Hazánk, vitézségnek hajdan oskolája,
Ott lett dühösségnek vérengző pállyája;
'S Árpád' szabad népe, híres unokája,
Ott lett eggy Szultánnak adózó szolgája!

Nyögött a' bús nemzet jármának alatta
De lántzából magát nem szabadíthatta,
Mert, hogyha bosszúlló fegyverét ragadta,
Akkor-is tsak önnön kebelét szaggatta.

Az egyenetlenség (pokol' rút fajzása!)
Irígység', kevélység' titkos súgallása,
Sok maszlagos polgár' garázdálkodása,
'S rossz, kaján szomszédink' vad agyarkodása —

Úgy hányták hazánknak szédültt gyermekeit,
Mint a' bal szerentse' játék-eszközeit.
Örökös homályok fedezték egeit;
Jaj 's panasz töltötte bánatos völgyeit!

Hát a' vallás' úgye mennyi vért ontatott,
Míg az éjt' fáklyája világot adhatott?
Ha ki ajándékot Égből nem kaphatott,
Mint eretnek — tűzre 's kardra hányattatott!!

De hová, oh Múzsám! gyászos énekeddel,
'S szíveket terhelő emlékezeteddel? . .
Ne újítsd sebeink' érzékenységeddel;
Haggy-fel véres könyre kínzó keserveddel.

Ím, nyög a' hazafi most-is fájdalmában,
Nem vehetvén reményt árva nivoltában;
'S nem találván hazát önnön hazájában,
Csak panasz, csak jaj-szó zeng bús ajakában.

Hasztalan' említi törvényünk' szentségét,
Annyi drága vérrel szerzett örökségét;
Sőt, gyanúba hozván egyenes hívségét,
Ez által halmozza nagyobbra inségét.

Így, ha a múlttakat eszébe juttattya,
Artzájit öntözi szemének harmattya;
'S ha viszont jövendő napjait forgattya,
Szívét bú, gond, bánat, 's kétség fojtogattya.

Mint a sérültt atya, ki háza-népére
Éh-halált lát jöni kisded gyermekére,
Hogy kedvesseinek lenne segédére,
Eiszánnya életét tenger' veszéllyére.

De hajóját szélnek alig eresztette,
Hogy rengő zaj támad alatta 's felette;
Tsattogó mennykövek repülnek mellette;
Ég, föld, tenger eggybe=szakad körülötte.

Partra vervén a szél megrepedtt sajkáját,
Szívdobogva éri elhagyott tanyáját,
'S ölelni akarván párját 's fiatskáját,
Hívé koporsójánn találtya árváját. —

2
25. pag

De sokat-tűrtt hazánk' kétes homállyában
Bízzunk a nemzetek' kegyelmes Attyában!
Ha sorsa Ő-néki vagyon oltalmában,
Nem fog elhagyattni bús árvaságában.

Véget ér fenvedett erőszak-igája,
Kedvet nyér hallatlan hűségé' példája;
'S talán megindúlván József-is reája,
Biztos partra jutand hánykódó bárkája. —

Ilyen jobb perentsé édes reménnyére,
Igyekszünk mi nyelvünk' felemelésére,
Hogy Phoebus, tekintvén ditső szépségére,
Nyájasb szemmel nézzen Nagy Árpád' népére.

Boldog az az ország, mellynek kebelében
Múlatnak a Múzsák békesség' ölében.
Ott van az Igazság tellyes mértékében,
'S Törvény és Szabadság egész erejében.

Míg ezek kedvellik tsendes vidékinket,
'S híven megőrizvén magyar erköltsinket,
Eggyességre intik hajlott szíveinket —
Addig follya bőség áldott mezejinket.

Jövel hát, barátom! te-is e' pállyára;
Segítsd társaidat elfuthatására.
Siessünk egyszersmind Ditsösség' halmára,
Míg borostyán lehet fáradságunk' árra.

Lesznek majd ollyanok a' Magyar Hazában,
Kik reánk ismérnek Érdem' templomában,
'S ha már enyészünk-is eziprus' árnyékában,
Jó hazafiaknak neveznek számában!

Esdeklő Panasz.

Ne félly, ne félly, kedves Lélek!
Ne távozzál elöllem.
Mondtam, hogy már nem reméllek
Miért tartasz hát töllem?

Mit kesergetsz haszontalan',
Mit únszolod könyveim'?
Tudom úgy-is, boldogtalan,
Hogy nem lehetsz az enyim!

Látom, mint küszködik szíved,
Mint ég titkos tüzében,
Szemtélvén, mint eped hívedet,
S mint vész kínos kevében!

Látom, nedvesültt szemednek
Mint hullnak-le gyöngyei,
Tudván, érted mint gerjednek
Lelkemnek gyötrelmei!

Oh! ha bánatimnak árja
Meghatotta szívedet,
S még egészlen ki nem zárja
Elméd régi hívedet;

Oh! ne siess, drága Lélek,
Ne siess úgy elöllem!
Tiéd vagyok én, míg élek . .
Ne tartózkodgyál töllem!

Búsongás.

I.

Vitae summa brevis. Horatius.

Ím, a' Tavasz' vége még el sem érkezett,
Már-is a' forró Nyár' heve következett.
Elmúltak víg kedvem' kevés szebb órái,
Lehúltak reményem' alig-nyílt rózsái.
Itt az Ősz, félig-ért ritka gyümöltsével;
Közelget a' Tél-is havával, jegével; —
'S míg fiatal koromn' napjait számlálom,
Eltünik életem, mint egy rövid álom!

II.

Pallida Mors aequo pulsat pede pauperum tabernas,
Regumque turres. Horatius.

De ki állhat ellent Halál' hatalmának?
Ki mond ellent az Ég' szent akarattyának?
Ah! valakik eggyszer, az élet' urának
Örök tetszéséből, lételre jutának,

'S valakik e' tündér Világnak színére
Jövendők, víg vagy bús létek' érzésére —
Mind el kell menniek Stikszʼ komor szélére,
A' honnan még soha senki meg nem tére;

Mindnyájokat éri a' halál' kaszája: —
De nem tudgya senki, mikor üt órája,
Melly erő, melly eset hoz veszélyt reája,
'S hol lesz vég nyúgalma' tsendes nyoszolyája!

Egyedül azt láttya a fegény halandó,
Hogy az egész földönn minden változandó,
'S hogy, ha van még, a mi nem éppen mulandó,
Csak az éfi' munkája lehet maradandó.

Nem hafznál itt senkii bajnoki ereje,
Sem a gyenge Szűznek nyíló eftendeje,
Sem a tüzes Ifjú' virágzó ideje,
Sem a nemes lelkü Őfznek tifztes feje.

Ki ma fáz népet lát hódolni lábánál,
Holnap porban fekfzik jobbágyai poránál.
Nints, nints könyörület nálla: eggyre kafzál
Mindent, valamikor valakit hol talál!

III.

Boldog, ki éltében annyi jót tehete,
Hogy vele ki nem hal szép emlékezete;
Boldog, ki pályáját úgy elvégezheti,
Hogy koszorút nyernek hív igyekezeti.
De bánatra méltó, ki alig kezdette
Úttyát, már elesik annak közepette —
Kinek még alig nyílt élte szebb virágja,
Már a titkos féreg gyökerét elrágja! . .
Nézd amá nevendék almafát: ledőle,
Most, mikor gyümöltsöt várhatsz vala tőlle!
Eddig csak virágzott; 's csak alig mutatta,
Miként múlathatnánk majd egykor alatta.
Hányszor nem képzeltük, mi lesz majd belőlle?
Mit nem ígért Klóris magának felőlle? . .
Szerentsétlen kis Fa! idönek előtte
Íme! gyökeréből a szél kidöntötte.

Hijába biztatott nyíló képségével,
Oda van reményünk minden kellemével! . .
De őt még-is, a' ki előbb ápolgatta,
Kedves nevelője mostan megsiratta;
Esetét a Kegyes most szívére vette,
'S szép szeme több ízben nedvesült érette.
Ah! lesz-e, (kimúlván), lesz-e, ki szívében
Fenntartson engemet emlékeretében?
Lesz-e, ki egy könyűt ejtsen hűlt poromra,
'S egy szent áldást mondgyon eltünt árnyékomra?

IV.

Nehéz ösvényemnek csak kezdeténn vagyok,
'S csak szándékim voltak, lehettek még nagyok:
Már-is az Irígység (pokolnak leánya!)
'S az álnok rablelkek' amá' rút bálványnya,

A' mellynek lappangó gonosz tudománnya
Törit sünetlenül hinti, veti, hánnya, —
'S melly mindég orozva kezdi üldözését,
Míg bátran üzheti fene vérengzését,
Irtózatos fejét már fellyebb emeli,
'S mint rontson, vesszthessen, nyilvábban kémleli.
Ah! ez-e hüségem' érdemlett jutalma?
Ez-e hát Apolló' megígért oltalma?
'S véted-e, oh Hazám! te-néked szolgálni?
'S hasznoddal kedvedet keresni, találni?

V.

Mit, kedves Barátom! mit gondolsz felőllem?
Tudhatod-e, vallyon, mit kívánsz ma tőllem?
Én erősítselek? 's bíztassalak téged,
Hogy el ne tsüggedjen tsoportos inséged?

Én! ki, gyengült testtel 's bádgyadott elmével,
Már alig küszködöm az élet' terhével,
Én nyújtsak te-néked segélytő kezeket,
Hogy birhasd bajaid' lenyomó terheket?
Tehát világtalan vezessen-e vakot? . .
Ah! nem látok én már soha több víg napot!
Régen eltávozott örömeni egéről,
Alig emlékerem néhai fénnyéről!
Kérdezkedvén majdan társad' mintlétéről,
Egyszer csak azt hallod Hernád' vidékéről,
Hogy, kinek múzsáját olly örömest látod,
Nints élők' számában szíves jó barátod —
Amá társad, kinek lantyá zengésére
Olly vígan siettél Helikon' hegyére,
De ki már, elesvén úttyá közepében,
Elfeledtve nyugszik czipressá tövében!

Megtsalván, 's eltünvén, régi reménysége, —
Érzi, hogy nints meszsze bújdosásá vége.
Viszszatér nem soká hajdani honnyába,
Amá' jobb 's szebb Világ' boldog országába,
Hol több igaz Magyar, (halhatatlan Holttak,
Kik tiszteletének fő tárgyai voltak),
Hol Zrínyi' 's Gyöngyösi' ditsőültt arnyéki,
Orezi' nagy lelkével, intenek már néki;
Hol Faludi' 's Ányos' bánkodó Múzsája
(Látván, hogy ennek-is végződik pállyája,
'S másra hagyattatik még eggyszer árvája.)
Keseredett szívvel várakozik rája! —
A' bús végezések így gátolván benne,
Alig mutathatá, majdan mire menne,
'S jövő esztendeji érettebb korának
Hazájá' hasznára mi jót hozhatnának —
= = = = = = = =

De, bár mit rendeltek életed sorsáról,
Légy bizonyos mindég barátod' javáról:
Hogy (ha mit ígérhet ember ön-magáról)
El nem tér ő soha választott útjáról; . .
'S hogy, míg e Világtól vég bútsút nem vészen,
Te szívedhez szíve mindenkor hív lészen!

Eggy

Nevendék Bükfához.

. . . Teneris incidere amores
Arboribus: crescent illae; crescetis, amores.

Virgilius.

Élly, nödögelly, és nyúlly-fel az Ég felé,
'S terjeszszed ernyős ágaidat, te szép,
Te társaid' díszére termett
Kellemetes fiatal Fa! mellyet
E' zöld berek' főbb szálai közt maga
Választa Fánnim, hogy lekötött hitünk'
Tanúja lennél: szíveinknek
Titka reád vagyon íme bízva!

Tartsd-fenn sokáig párasodott nevünk'
Első betűjit; mellyeket a Kegyes
Hűsége bővebb zálogául
Metsre hajadra saját kezével.

Hallottad édes hangozatú szavát,
Megbájoló szép új fogadásait,
'S szent esküvését; láttad a hív
'S állhatatos szeretők' jutalmát.

Élly, 's nődögelly, oh drága szelíd Fa! légy
Boldog szerelmünk' néma tanúja; 's hagyd
Új életem' víg kezdetének
E' jeleit nevekedni véled!

Serkentő Ének.

Donec virenti canities abest
Morosa.

Horatius.

Szedgyük életünk' virágit,
Most, mikor még illatoznak,
'S a tavasz' vídám szellőji
Lengedezve játszadoznak.
Kort az élet: de rózsáit
Óva kell 's vígyázva szednünk,
'S a tövistől, hogy kezünket
Meg ne sértse, — őrizkednünk!

Szedgyük, óva 's őrizkedve,
Szedgyük hát, míg illatoznak;
Míg a' víg tavasz' szellőji
Fürteinkben játszadoznak!

Így lehet még, szív-epesztő
Bánatinkban tsendesednünk,
'S bal szerentsénk' ellenére
Jobb reményre élemednünk.

Így lehet, bajunk' feledtve,
Még örömben réjtezednünk,
'S kertünk' édes illattyától
Néha szinte réjtegednünk.

Szedgyük életünk' virágit,
Szedgyük hát, míg illatoznak;
Míg a' víg tavasz' szellőji
Fürteinkben játszadoznak!

Levél,

egy régi várból.

(A' nemzeti nyelv' és nemzetiség' ügyében.)

Népe' jövendőjénn mély gondolatokba merülve
Itt búsong, 's aggódva magát itt gyötri barátod,
A' mikorom te talán éltednek gyenge tavaszját
Víg palotákban, 's szép Dáfnéd' ártatlan öleben
Töltöd; gondgyaidat feledékenységbe temetvén.
Ah! vígadgy; 's a' míg kedves lehet életed, éllyed.
Feltünik a' bú', gond', 's fomorúság' napja bizonnyal

Néked-is; elmúlik pirosolló hajnalod' álma.
Ím, elmúltak az én örömim; nem kellenek immár
E' bús Szívnek alég ízlelt hivságai többé.
Úgy elenyésznek, mint éj' felhőji tavaszkor,
Bánatos éltemnek fiatalb esztendeji; 's tiszstább
Napjai, mint valamelly sietö patak, úgy lefolyának.
Oh! embernek léte, rövid pállyája, mi vagy te?
Most jöttünk, már újra megyünk; és éme! csak azt sem
Tudgyuk: merre, hová térünk, vagy honnan eredtünk?!

Rajta tehát, vigadgy bátran; 's a' míg lehet, éllyed
Böltsen mérsékelt örömek közt mostan idödet.
Ám de jer eggyszersmind, 's kezdgy már folgálni hazádnak.
Kezdgy már most, a' mint korod engedi, néki segédül
Lenni, 's hová hamarább enyhíttени régi keservénn.
Fájdalmasb óráiban-is, jobb sorsa' reménnyét

Táplálván, 's szemeit szíves védőjire vetvén,
Lássa, mi nagy 's tehetős új bajnoka támada benned.
Gondold-meg gyakran, nemes Ifjú! mennyi javával
Álda-meg a kegyes Ég ezerek közzt tégedet, és melly
Gyorsan fáradozó szeretettel tartozol érte.
Jussón eszedbe, mi szép, melly drága gyümöltsöket ígért
Ritka nagy elmédnek már első gyenge virágja.
Vedd szívedre te-is népednek mostoha sorsát,
Hajdani nagy nevé szép fénnyét, 's bús éjre hanyattló,
És örök álommal rémittő, mái homállyát!
Nyelvünk' elhagyatott ügyét! erköltsi szokásink'
'S nemzeti létünknek kárát, mindennapi veszélyét,
'S vég romlásra jutó maradékink' árva mivoltát!
Múlnak az esztendők: változnak az emberi dolgok;
'S változik ím! Európa szemünk' láttára naponként.

Int az Idő! Később — késő leszsz minden igyekzet,
'S nagy féggen, bánkodva hiú panaszokra fakadnunk
És, az Eget 's könyörületlen vak Sorsot okozván,
Helyre nem állandó kárunkonn akkor epednünk
A' mikor Isten sem tud rajta segítteni többé!

Jerje, kövesd hív társaidat; jer szerzeni már most
Érdemeket!.. Csak ezek fogják nyújthatni továbbra
Éltünket, mikoronn páltyánk' végéhez elérvén
A' Terméspetnek lefizettyük mink-is adónkat.
Jer! mennyünk, mint emberek és polgárok, az Erkölts'
Úttyánn, szent kötelességünk' bétölteni. Nintsen,
Emberiség nélkül nints érdem; 's nints haza nélkül
Emberiség. Haza! szívemnek bálványnya! tenéked
Szentelem én magamat; 's minden lépésem ezentúl
A' te javadra lessen mindég intézve!.. Fogadd-el

É' fogadást, és nézz jó szándékára fijadnak!
Nelly sok ezernyi nehéz akadállyal küszködik, a' ki
Néked akar szolgálni, tudom. Nem tészem azonban
Még le reményemet én; 's nem utólsó, nem kitsiny érdem
Lessz, végső pontyára jutott szoros állapotunkban
Híven erölködvén, legalább kétségbe nem esni!
Megfordúl, hiszem azt, (mert él a' nemzetek' Attya,
Él még a' Magyarok' kegyes Istene! 's láttya, miképpen
Sínlödünk!) megfordúl még valahára szerentsénk,
'S bár ha keménykedik-is, nem lessz illy mostoha mindég;
Tsak bízzunk, 's bajaink' türéssel győzve magunkat
Boldog atyáinkhoz méltóknak lenni mutassuk.
Ennyi homályok utánn, tisztább új napra derül még
A' Magyar Ég, 's fijaink megláttyák hajdani fénnyét;
Söt, ha serény és állhatatos hívséggel igyekszünk,

'S szent ügyünk mellett bátran bajt állva tovább-i
Emberkedni tudunk, nem hajtván semmi veszélyr
Megláttynk valahára talán bámúlva magunk-i
Új életre kelő honnyunk' víg hajnalodását.

Hidgyük: előbb, vagy utóbb, diadalmaskodni fog a köz
Értelem és akarat; diadalmaskodni fog eggykor
A' nagy Egész' hasznát kereső törvényes igazság,
Mellyet minden nyelv, minden szív, minden erő vé
'S mellyet az ész, mint bölts kalaúz, vígyázva vezér

Tartóztatás.

Baróti Szabó Dávidhoz.

Nec committet, ut, vindicando sibi contumeliam factam, honorem habeat ei, qui fecit.

Seneca.

I.

Hogyhogy, Barátom! hát felelnél ő-neki?
Olly gyáva féllel perlenél? 's a' nép előtt?
Nem látod-e, hogy csak azt akarja? hogy csak az
Mesterkedésé tréllya, 's egyy legfőbb oka?
Hogy azért agyarkodik, 's azért tör úgy reád?
Ne, oh Barátom! meg ne tiftelld így soha. —
Ha most, követvén haragod' első búsz kevét,
Magad' feledve, perbe szállanál vele;

Ha most (Minervá ellenére) Te-tőlled illy
Betsületet nyerhetne: Mit nem tenne majd
E' nyughatatlan, hegyke, furtsa kis vitéz?
Mit mondanának érdemes bajtársaink?
'S mit vélne minden más tudós és böltsz Magyar,
Látván, hogy ezt ma fóra méltóztathatod,
Holott az első hely miatt irígykedő
'S önnön magát felhőkbe felmagasztaló
Gőgös Poétá' gúnyolásit á minap
Fel sem veréd; söt, durva, motskos fegyverét,
Rozsdás sisakját, 's homlokánn tsúf szarvait
Mosolygva nézvén, rajta szánakodhatál?
Távúl örökre tőlled az, távúl legyen,
Hogy véle perbe szálly; hogy egy Vadóttzival
Te bajra kelly! Ám lássa: gyújtsa-fel Budá
Várát, ha hírre vágy; ha, büszkeség' szele

Tsapván-meg az agyát, nem talállya már helyét,
'S új Empedoklesként valóban veszni tért.
Úgy teheti híressé magát; és úgy lehet
Olly halhatatlan, mint — amá bolond, ki fel=
Égette hajdan szüz Diáná templomát.

II.

Quaenam te mala mens, miselle Ravide,
Agit praecipitem in meos iambos?

Catullus.

Látod, miképp' fenekedik ellenem-is? miképp'
Vizsgállya, kémli tetteim'? mint túr, kotor,
Ás vés utánnam? mint hazudgya, hírdeti
Százféle gántsaim'? miképp' aláz, miképp'
Szidalmaz, átkoz, ingerel szünetlenül,
'S ha messze meglát, mint kerül, siet, szalad?
'S bekóborolván lakhelyünk' egész körét,

És trapva trapván a levet mindenfelé,
Miképpen artzátlankodik? mint tzimborál,
'S keresve mint keres hasonló társakat?
Hijába mind! Nem boldogúlhat én-velem.
Bár mint tsevegjen, 's motskolódgyék, hallgatok,
'S elöbbre ballagván frokott ösvényemenn,
E' veszni tértt, irígy, kevély emberkë vak
Dühét, erötlen átkait, fel sem veszem,
'S öt mind ezért haragomra nem méltóztatom
Miért veszödnénk, mit tzivódnánk mi vele?
Ismëri már az egész vidék, ismëri jól
Még a tanúló gyermek-is trapodár fajvát;
'S ismërik ötet nem sokára voltaként
Majd mások-is, — föképp' azok, kiket ma még
Temjénnyel költsön tékozolt ál füstivel
Vakítva tsal, 's véletlenül majd vízre visz,
De fonnjan elbotsátt, 's belöllök tsúfot üz.

Hadd szidgyon ő bízvást 's gyalázzon engemet,
S kövesse nyilván szívé mérges ösztönét:
Nem tudgya, mit tselekszik így, á balgatag;
Nem tudgya, hogy ditséretétől tartok én.
Ditséretétől — !
Mellyel valóban szer-felett megbántana,
'S tán engem-is boszszúra kénszeríttene!).
Attól azonban, hogyha mit reméllhetek,
Megment, reméllem, mind magyar természetem,
'S hazám' javára tett saját szolgálatom,
Mind jó barátim', 's vélem eggy pállyánn futó,
Eggy tárgyra néző társaim' ditső neve; —
Mellynek naponként terjedő fénnyét az illy
Kaján bagolynak pislogó kantsal szeme
Hazánk' derülő kék egénn nem türheti.

—

III.

Utile proposuit nobis exemplar Ulyssem.
Horatius.

Hogy rajta bosszúd' állhatod, kitöltheted,
Hogy veszni fog, — bizony dolog. De mit nyerend
Azzal neved, ha illy kis ellenségedet
Egyszerre semmivé teszed? Mit nyerhetett,
'S mit nyert az ív' és lant' hatalmas Istene,
(Botsássa-meg, hogy kérderem!) mit nyerhetett
Apollo Marsyást' lenyúzott bőrivel?
Bátran kimondván, a' mit érzek: én ugyan
E' győzedelmet, e' kegyetlen büntetést
Istenhez illő szép 's jeles dolog gyanánt
Nem nézhetem, soha nem tsudálhatom. De ők
Lássák, miért mit tesznek, a' nagy Istenek;
Kiknek, tudom, melly tisztelettel tartozunk.
Legjobb talán, ha ember embertől tanúl;

Legjobb, ha példát mi halandó férjfiak
Az embereknek hű vezéritől veszünk.
Nézd, mit tselekszik ott amá Görög király,
Kit, mint az ész' 's tapasztalás' hív tükörét,
Úgy ád elönkbe gyakran á bölts Régiség.
Nézd, mit tselekszik ott ez á ditső király;
Á' görbe, sanda, rút, merész rágalmazót
Garázda fetsegései miatt mint bünteti.
Nem száll-ki síkra vele, nem-is perel: hanem,
Eggy-két igaz szót mondva, mellyel betstelen
Tettit szemére hánnya, tsak hamar — kemény
Páltzájá végivel helyére ülteti.
Pityergve morgolódik á gonosz: de bár
Mint sír, zokog, dúl-fúl, nyög és bosszonkodik —
Nem szánnya senki; sőt katzagják mindenek,
'S eggy szívvel és szájjal ditsérvén á királyt,
Védúlva folytattyák tanátskozásokat:

Miképp' lehetne Trójá' régen vitt falát
Megvenni, 's látni még saját házájokat? —

E' bölts vezért kövessed, oh nagy érdemü
Költö! hazai nyelvünknek áldott bajnoka!
Kit minden ép eszü Magyar tiptel, betsül,
'S örömmel emlegetni fog mindenha majd
Még a' jövendöbéli házadokban-is!

IV.

Liber in adversos hostes stringatur Iambus! Ovidius.

Ám légyen úgy! Ha már eszére nem jöhet,
Ha semmiképpen nem jünik bosszontani,
'S nem türheted te már tovább e' sült-agyú
Tainkos fiúnak vad feleskedéseit,
Otromba váddal terhelö szidalmait,

És mind ezeknél motskosabb ditséretit:
Fogjad hatalmas tolladat! 's rajzold-le jól
Talpig tetétől. Hadd tekintsen képire,
Hadd lássa, melly rút az; 's legyen másoknak-is
Példás ijesztő váz gyanánt, határink alig
Serdülhető kertében. (A' mellynek, tudod,
Az illyen Ég-átkozta házi tolvajok
Legtöbbet ártanak!) Ha van pofája még,
'S egéplen el nem tünt fiemérme: meggirúl,
'S elundorodván képitől, magába tér. x)
Ha pedig irígy dühébe fúlva meggebed:
Akkor te nyúgodalmasan dolgozhatol;
És minden illy patvarkodónak köz neve,
Félelme, tsúfja léfzen a Vadótzi néve,
Mellyet, mihelyt fülébe zúg, irtózva hall —
'Sietve távozván ezen berek tilos
Vidékitől az elhagyott metsár felé,

'S ott, a' világos éj' kegyes szép asszonyát
Váltig rekegve tsúfoló békák között,
(Kik hajdan illy gonosz bohók lehettenek!)
Titokban átkozódva vádolván magát,
Hogy, míg eszénn volt, elkerülni nem tudá.

---

x) Erubuit: salva res est. Terent.

V.

Sunt certi denique fines.
Horatius.

Azt tartom én: hogy az illy veszett indúlatú
Tsalárd kis ellenséget, a' míg tsak lehet,
('S az a' tekíntet és figyelmes szorgalom,
Mellyel magunknak tartozunk, megengedi),

Mély megvetéssel nézni, 's kába tetteit
Szemlélve, fel sem venni, — szép 's dicséretes;
De tőlle mindent tűrni, 's rajta semmiképp'
Bosszút nem állni, — gyáva 's illetlen dolog.
Mert a' hamis vád 's tsalfa hír könnyen hitelt,
A' rossz, garázda nyelv pedig követőt talál,
'S gyakorta helyrehozhatatlan kárt okoz.
(Főképp, ha kit már úgy-is álnok tsimborák'
'S kevély vad üldözők' gonosz hatalma nyom,
'S nyelvét lekötve hallgatásra kénsperitt.)
Mindenben illő tzélt 's határt kell tartanunk.

Eggy híres Verselőre.

Írja fünet nélkül, 's kötetenként küldi világra
Verseit, és fennyen hírdeti Gomba Mihály:
Melly faporán, mi hamar kel az ő strófája; mi könnyen
Foly neki fázanként, és mi kevésbe kerül.
Gomba! ne kérkedgyél. Hamar elvész, a' mi hamar kel,
'S a' mi kevésbe kerül, többnyire nem sokat ér.

Levél,

Szent-Jóbi Szabó Lászlóhoz.

(Hazafiúi aggódás.)

Oh te, kinek jeles elmédet örvendve tsudáltam,
Még mikoron tsak távúlról hallom vala Múzsád'
Szívreható dalait; te! kiben végtére, veszélyes
Pállyafutásom alatt, elszánt hű társra, 's barátság'
Tisztiben a' legjobb, legigazb emberre találtam:
Mint vagy, drága Latrim? sőt inkább élsz-e? 's ha mégélsz,
Hol vagy most? Száz gond' és baj' terhének alatta,
Íme! barátodnak bús szíve sohajtoz utánnad.

Hasztalanúl várván leveled' 's óhajtva reménylett
Kellemes énekidet, máran magam útnak ereszten
Verseimet; bár azt se' tudom, melly tájra botsássan
Nemde, miólta Moháts' szomorú környékire mentél
Hallgatsz, 's elnémúlt veled eggyütt nemzeti Múzsád
Élsz-e tehát, 's hol vagy? mellyik megye' puszta vidékin
Bújdosol? és mikor érsz lakozásod' előbbi helyére?
Ott vagy-e még amaz árva mezőnn, hol hajdani fényür
Olly bús éjbe merüle? hol a' vad visszavonásnak
Lelke ditsősségünk' örökös fátyolba boríttá?
Ott, amaz árva mezőnn! hol minden fünek alatta
Eggy-eggy régi Magyarra találsz!.. Könyvekben elázva
Jársz, tudom, ott; 's népünk' vesztét panaszolva kesergvé
A' Duna' szőke vizébe szakad fájdalmaid' árja.
Hajh, iszonyú térség! gyászos temetője hazámnak
Jártam hantyaidonn; láttam sírhalmaik' én-

Ősinknek, kik hajdan az ellenségre kikelvén
Honnyunkért, 's ott halva vitéz vérekkel adózván,
Intenek íme! 's Világ fülé hallattára kiáltyák:
Nézz e' térre; 's tanúlly már eggyességre, Magyar Nép!"
Ám de mit emlegetem bal Sorsunk' durva tsapásit?
S még ma sem enyhülő sebeink' mit faggatom újra?
Gyáfi' jelhangja, Mohátsi' fomorú neve! rettenetes név!
Ah! ne gyötörjed az én füleim'; lágyíttsad fzoknak
Mostoha fziveiket, kik honnyok' semmi keservénn
Nem könyörülhetvén, bajait mindenha tetézik,
S régi tulajdonaink', erköltsink', ősi fzokásink',
Nyelvünk', törvényink' bizonyos veszténcz örülnek!
És te, Barátom! eredgy, vedd tolladat: írd-le, mit érez
Ott, epedő fzíved! 's egyfzersmind írd-le, mi volt régi
E' nemzet, míg a haza' köz hasznára tekíntvén

Bölts fejedelmeinek vígan hódolva virágzott;
Visszálkodva mivé lett ott elvégre, tulajdon
Vétke miatt! 's mi lehetne talán még eggykor, ezernyi
Kárunkonn okosodva ha már eggyezni tanúlnánk
És, az irígy szeretetlenség' otromba dagállyát
(Annyi veszély' fertelmes okát!) útálva kerülvén
A' nagy Egésznek igaz díszét mindnyájan akarnók
'S hajdani szép hírünk' új érdemek által emelnök
Vagy ha talán már visszajövél Budavára' királyi
Fénnyel tündöklő híres palotájiba, 's ottan
Töltöd ezen vígságos időt, oh drága hazámnak
Érzékeny fija, kellemes éneklője! figyelmezz
Eggy kisség szavaimra; felelly kérdésire meghitt
Társadnak, kit bú, bánat, 's mély gondok epesztnek

Terhes fellegeket látok fenyegetve borongni
Újra, 's leszállani kész komor éjt terjedni Világunk'
Nyúgoti részének felzendültt messze határinn.
Hasztalanúl tsalogatta reményünk' tsillaga, tündér
Boldogság' képével, aléltt szívünket; örökre
Eltünik ah! 's nem fog soha felvirradni talántán.
Mit véllyünk? e' kétes idők' veszedelmit előre
Látva, mi jót várjunk? Budavára' királyi lakossi
Mit látnak, mire készülnek? . . . .
Állnak-e még főbb oszlopaink? oh, állnak-e böltsebb
Szándékú jeles Embereink? Ott vagynak-e népünk'
Megbízotti, kiket már harmadik éve kirendelt?
Mint igyekeznek azon felséges arányra? miképpen
Eggyeznek? 's melly Istenség' bölts karja vezérli

Tántorgó lépéseiket? Készül-e hazánknak
Temploma, vagy legalább új talpköve meg van-e vet
Hajh, nem lészen-e még Babilonnak tornya belölle?
Jaj! félek, félek, nehogy építtőjivel eggyütt
Ránk dölvén, bennünket örök mélységbe temesse
Végre, 's irégyinket méltó katzagásra fakaszsza
Vígasztally, oh Kedvesem! És tí, nemzeti létünk
Szent ügyét viselő több más hű társaim, a' kik
Mostan az Országnak kebelében széllyel-oszolva
Népetek' óhajtott díszére javára serényen
Munkálkodtok, 's bár egymástól messze szakadv
A' szeretet' kötelénn velem eggy fő tzélra siettek;
Jertek, társatokat vígasztallyátok! epesztő
Gondgyait enyhítvén, 's táplálván szívé reménnyét

És te, Fejérvárnak most keltt új fénnye! Királyink'
Sírjai köztt lakozó hív énekes! (ah, teneked sem
Hallom zengedező hárfád'!) Vess néma keserved'
Árjának, vess gátot; szüntesd mennyei lantod'
Édes hangzatival társadnak bánatit; oszlasd
Bízodalom' súgáraival bús lelké' homállyát!
'S hát tí mint vagytok, tí más Buda=Pesti barátink!
Mit mivel á bölts Koppi? miképp' nevekednek alatta
Á' hazá' jobb tsemetéji? miképp' gerjednek erőre
Bajnokaink' unokáji, midőn á régi Világnak
Nagy példájit festi? Hová lett Versegi, 's mint van?
Nyert-e, vagy elvesztette pörét? hajh nyert-e, vagy ismét
Á' Jók' ellenségeinek szolgált az Igazság?
Hol van néhai szerzeté' más nagy dísze, 's hanyattló
Szép nyelvünk' eggyik jelesebb hű gyámola; hol van

Kreskai? 's mért hallgat? Mind elnémúlnak-e, vall
Th' tehetösb elmék? mind elnémúlnak-e végre
'S nemzeti fő kíntsünk, nagy atyáink' nyelve, hová lesz
És ki fog ügyében, megszánva, segítteni rajta?
Oh írj, írj már, 's adgy választ mind erre, barátom
'S fel fog-e még valahára napunk virradni, tudósítt

Bartsaihoz.

[redacted]

Szomorú a' lelkem. Még alig derüle
Víg napunk, már újra homályba merüle.
Iszonyú jövendő! rémittő képzések!
Ah! mit hoznak reánk a' bús végerések?
Mit szülhetnek e' sok kínos küszködések,
Tüzes villongások, dühös vérengzések?
Felébred a' Világ halálos álmából? — —

Illy bizonytalanság' kétes örvénnyében
Hánygattatik elmém méltó félelmében.
Kebelembe folynak könyveim' árjai,
'S önként zengni kezdnek lantomnak húrjai

Ditsőült Orczimnak lelki jó barátfya!
Kiben még gyámolát Múzsám élni láttya -
Ötet! ki mint hazánk' eggyik fő reménnye -
'S egész Költő-Karunk' vígasztaló fénnye,
Égy néked még iménti barátság' angyala,
'S nékem atyám helyett édes atyám vala!
'S ki, bár elköltözött nyúgalmá' helyére,
(Oda, honnan senki még vissza nem tére),
Élni fog itt mindég nagy nevé' hírében,
Élni, veled együtt, minden Jók' szívében!

Oh Te, kit eléggé semmi nyelv nem ditsér,
'S kiben legkissebb díſz a' fejedelmi vér, —
Bartsai! Nemzetem' ſzíves ébreſztője,
Igazság', Emberség' hatalmas védője!
Engedd, hogy ezeknek eggy hív énekesse
Bánatos érzésit veled közölhesse;
Hallyad, mint zengedez magános hárfája —
Tekínts bátoríttó ſzemekkel reája,
'S a' mint gyakran valál serkentő vezére,
Vidd-fel ma Helikon' ſziklás tetejére.
Jer, keseregd velünk az Ember' vakságát —
Ki, megvetvén az éſz' mennyei világát,
Társa' veſztésében keresi nagyságát,
'S bűne' fertelmében leli boldogságát!

Az
Európai Hadakozásokra.

Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus
Unguam, nisi in dispar, feris.
Furorne coecus, an rapit vis acrior?
An culpa? . .

Horatius.

Új félvészek jönek éjszak' tengelyéről,
Hogy Napunk' elüzzék borongó egéről.
Felkelnek a' népek békesség' öléről,
Hogy egymást elverjék hazájok' földéről.

Mint az éhes medvék hideg barlangjokból,
Olly dühös haraggal törnek-ki hornyokból,
'S ezer halált fórván kegyetlen markokból,
Koporsót tsinálnak egész országokból!

Terméſzetnek Attya! ki e' föld' ſzínére
Helyhetéd az embert élet' ösvénnyére,
'S tsak az eggy ſzeretet' édes érzésére
Gyúlaſztván, botsáttád ſzabad tetſzésére:

Melly komor végzések zavarták ügyünket,
Várasokba gyüjtvén nyomorúltt nemünket?
Azért hoztak-e hát így öſzve bennünket,
Hogy itten bővebben onthassuk vérünket?

Míg ki nem költözött erdők' homállyából,
Vétkezett az ember ſzokott vadságából;
De, ha mi gonoſzt tett tudatlanságából,
Legalább nem tette roſſzra-vágyásából.

Most — fő ditsősségét abban helyhezteti,
Ha ölhet! 's fegyverét vérben fereſztheti;
Mert, embertársait ha bőven veſztheti,
Á' megbódúltt Világ Vitéznek hírdeti!

Büszke, gyarló ember! hová visz vakságod?
Miként bitangolod lelki méltóságod'!
Abban lehet-e hát legfőbb boldogságod,
Hogyha vérségidet holtt-halomba vágod?

Tudgyad, oh balgatag! hogy az ész' mivében
Van érdem, 's a' szívnek munkás erköltsében;
Vitézség, a' haza' serény védelmében —
Nem a' győző karban, nem a' vad elmében!

— — — —

Második Könyv.

Tünödés.

Jer már, jer egyszer, tsillagos Ég' ditső
Fénnyel mosolygó Aszszonya! Jersze már,
Fájdalmimi érzékeny tanúja!
Verd-el az éj' komorú homállyát.

Távúl hazámtól; meszsze vidék' sovány
Határit őrző vad havasok között;
'S felhőkig érő durva sogház'
Rejtekiből az egekre nézvén,

Óhajtva várom megjelenésedet. —
És íme! jönek kellemetes szeléd
Súgárid.. Üdvöz légy, kegyes Hold!
Könyveimi árja között elázva

Áldlak, 's köszöntlek. Csak te tudod nyögő
Szívem' keservét; ah! egyedül te vagy
Még, a' ki most-is szánakodva
Nézsz-le reám, 's panaszimra hallgatsz.

Ím, elhaladván úttyá' felét az Éj,
Némúlva fekszik 's szendereg a' Világ.
Ím, nyugszik a' Terméket-is már,
'S nyúgoszik ő-vele minden állat.

Szárnyára kelvén, szállyal uralkodik
A' tsendes Álom: fekve pihenteti
Földünknek elfáradtt lakossit,
Hogy kifogyott erejek' megadgya.

Ah! elkerül, és messze hagy engemet ..
Sajnállya tőllem balzsamá' tseppjeit.
Csak boldogokhoz mégyen; és azt
Nézi, hová siet a' Szerentse.

Eltsendesedtek társaim-is, setét
Szurdékaikban: nem merik átkozott
Órában épült zárhelyünknek
Felfakadó panaszos nyögéssel

Mély hallgatását félbe szakasztani.
Eltsendesedtek, — mint amaz óriás'
Kőszikla-barlangjában a' bölts
'S bátor Ulissz' követöji hajdan.

(Kik vagytok ah! 's melly mostoha Sors' kemény
Tetszése kéntet títeket itt velem
Szenvedni? Melly Isten' haragja,
Melly vak eset hoza minket öszve?)

Búsongva szállong ablakaink körül
Az' bújdosó Szél; 's terjedező hajam'
Füstét az artzámonn lefüggő
Könybe keverve, tovább kovályog.

Így csak te vagy még, csak te vagy, a' kinek
Mondhassa vérző szívé gyötrelmeit
E' szenvedő, kit sorsa kínos
Terhe alatt elepedve szemlélsz.

Mit látok? Itt hagysz újra te-is? Kegyes
Vigasztalóm! itt hagysz-e te-is megint? . .
Kell menned ah! 's nem tarthatod-meg
Gyors kerekét sietö kotsidnak.

Folytasd, szelíd Hold, pályafutásodat;
Enyhítsd nemennek bánatos éjjelét.
Tűrj, halhatatlan Lélek! Eljö
Néked-is a' kijzabott idö; tűrj,

Míg földi pályád' végihez érkezel.
Vesd félre már bús gondgyaidat, 's remélly.
Ismér az Ég! . . Megszán, 's kiszóllít
E' hazug és csapodár Világból.

Á Rab és á Madár.

Dulci laborum decipitur sono.

Horatius.

Te tzifra kis Madár!
Miért hagyád-el már
Elmét ketsegtető,
'S á búban elmerült
Gyötrelmes árva szívet
Veszélyes aggódásiból
Édesdeden serkentgető
Érzékeny éneked?
Vagy-is — mivel köszönnyem én neked,

Hogy bús magánosságomban meglátogatsz?
'S hogy (a' mit embertől szívem hijába vár!)
Vígasztalást és kedvet adsz?
Ékes szavú, szép tollú, drága kis madár!
Mivel köszönnyem én meg ezt neked?

Felfel-repülsz rostélyos ablakomra:
Bízvást elömbe állsz,
'S úgy kandikálsz
Majd bévasalt szük rejtekembe,
Majd elfogyó soványi
Ábrázatomra,
'S vígasztalásidért
Hálát mosolygó bánatos szemembe.

De nem sokára
Tőllem megint elválsz!
'S a' búnak e' felhőkig-ért

Boldogtalan lakóhelyéről
Szárnyadra kelvén, újjolag leszállsz
K' vár' fokára,
Vagy még tovább amá
Sebess folyónak zúgó partyainn
Büszkén emelkedő bokros halomra;
'S onnan, szokott örvendezéssel'
Kellős, verőfényes hegyéről,
Onnan tekintgetsz-fel homályos ablakomra.

Ott hangzik újra kedves éneked
K' fenyvesek' tollas polgárinak
Bút gondot elfeledtető,
'S a' városokban sonnyadó kevély halandók'
Szemet-tsaló tündér hivságinál
Százszorta méltóbb, boldogabb, 's szebb életéről!
Ott hangzik édes éneked

A' halmok', erdők', völgyek', 's tér mezők'
Szárnyas lakossinak
Önként jövő, fünetlen változó
Mindenkor új, mindenha víg,
'S mindég örömmel tellyes ünnepéről!
Ott hangzik, ott zeng éneked
Az é kerek föld' birtokánál,
A' féles é Világ'
Minden javánál
Kívánatosb, áldott szabadság'
Meg nem betsülhető nagy érdeméről!

Boldog kis állat! ártatlan, szabad lakossa
Ezen magas hegyek' homállyinak!
Víg hírdetője,
Szíves magasztalója
Nagy Alkotód' jóságinak!

Te fáj, te kedves kis madár!
Édes enyhítője,
Egyetlen egy vigasztalója
Elbádgyadott lelkem' fájdalminak!
Mivel, mivel köszönnyem én neked
Elmémet ébresztő gyöngy éneked'?

De éme! már meg itt hagyott . .
Meg visszatére
Az esti szellők' gyenge szárnyainn
Előbbi múlatóhelyére,
Túl a' folyónak partyainn
Amá' bokros halomra; — 's ott,
A' nyári díszből kivetkező
Kis fának özvegy ágainn,
Ott áldgya, ott
Köszönti

A' nyúgalomra költöző
Arany-hajú szelíd Napot;
Ott önti
Gyönyörködésre kísztő mennyei
Kis torka fodros énekit,
'S hangokra-olvadott szebb érzeménnyei
Messzére hajtanak minden bút, bánatot.
Tornyunkra felható édes lehelletit
Enyhülve szíjják-bé sokat-türtt szíveink,
'S dobogva hajlanak-le víg dombjának a' völgy'
Árnyékos öbliből
Felénk koválygó lágy szellőjihez;
És, felfohászkodván
Megilletődött lelkeink
A' Szenvedők' el nem feledkező
Irgalmas Attyá' székihez,
Keblünkbe húllanak-le könyveink! . .

Elhallgatott: 's majd ágról ágra száll,
Majd újra nagy-büszkén megáll;
És, mintha tudná,
Hogy szíveink' érzésivel
Kénnyére játszik,
'S hogy édesen múlattató
Szép énekéért
Méltán magasztaltathatik,
Fülelve néz mindenfelé, 's kérdezni látszik:
Ha tetszik-e?
'S kitől miként hallgattatik?

De néma tsendesség uralkodik
Már mindenütt; 's hallgat, figyelmez a' vidék
Körül-belől.
Tsak a' feleslő visszahang fondorkodik,
Tsak ő tseveg, 's ingerli még
A' messze kősziklák felől.

Bámúlva bámúl és álmélkodik
E' táj' kis Orfeussá' kép szavánn
Még a' folyó-is, — tsendesebben
Hajtván bolyongó habjait
A' vár alatt,
'S nem olly igen sietve,
Nem olly zajogva dúlván partyait,
'S a' kőfalat.

Zengj még tovább! zengj, oh kegyes
[redacted]
Kis énekes!
Enyhíttsed árva szívemet,
Enyhíttsed ah! 's feleytsd-el velem
Határt nem érhető keservemet.

És ime zeng! . . De melly szokatlan,
Melly új erővel hangzik ezüst-szava?

Mint éled ah! 's melly ellenállhatatlan
Vígságnak indúl minden a' partok körül!
Miként örül,
Miként süvítt az ő
Hatalmas énekének
Hegy, völgy, mező!
Melly víg örömre gerjedének,
'S miként felelgetnek mindenfelől neki
A' szirtos oldalú hegyek'
Láttatlanúl enyelgő gyermeki!

Téged, Szabadság! tégedet énekel.
Nints szíved, Ember! hogyha nem érdekel;
Ha fel nem indíthatnak édes
Hangjai zengedező szavának —
Megbájoló kedves szavának,
Melly által új
Életet ád az egész tanyának!

Áldás reád,
Oh éden
Kis énekes!
Áldás reád!!
Ne ártsanak néked soha
E' vad vidéknek éhes ölyvei!
Ah! el ne érjenek téged soha
Kegyetlen üldöződ' vérengző körmei!

Gyötrödés.

Ki nyög? mellyik boldogtalan
Kiált megint é' bú' helyénn?
Ki háborít-fel úntalan'
Magánosságom' éjjelénn?

Hallom, hallom keservedet,
Te vagy, lelkemnek egy fele!
Érzem minden gyötrelmedet,
Érzem; 's szivem reped bele!

De ah! hozzád nem juthatok,
Hijába nyújtom karjaim'.
Ah! senkit meg nem hajthatok,
Nem hallya senki jajjaim'!

Felelnek im! a kőfalak,
'S kérésimet kettőztetik:
Őrzőjimtől, hogy — lássalak!
Fájdalmim meg nem nyerhetik!

A' kőfal fánnya sorsodat,
'S kéresid azt megilletik:
Őrzőjidtől, barátodat
Hogy láthasd! meg nem nyerhetik..

Nagy Ég! tekintsd nehéz baját,
Küldgy néki éltető reményt!
Avvagy te nyisd-meg ajtaját,
'S botsásd-el, ô Halál, fegényt!

A' Szenvedö.

„Lehelletem elfogy, napjaim megrövidültek,
és csak a koporsóm vagyon hátra."

Jób XVII R.
(Káldi.)

I.

Elmém' veszélyes andalgásiból
Magamba térvén, 's zárkelyemi
Ezernyi könyveimmel áztatott
Poráha hajtván térdemet,

Némán imádva tiztelem
Mennyei nagy felségedet!
Leborúlva tsudálom
Megfoghatatlan bölts tetséredet!

Mert látom, érzem, hogy tilos, felérni:
„Honnan, 's miért van ennyi rossz?
Mért szenved így a jámbor erkölts?
'S mért győzedelmes a gonosz?"

'S hozzád emelvén újjolag
Lántztól törödött két kezem,
'S nedves homályban lábbogó,
Halálra váltt, bús képemet,

Elődbe terjesztem — ne vesd-meg, oh Uram! —
Elődbe terjesztem szokott kérésemet.
Halld-meg keservé tengerének méllyiből
Hozzád kiáltó lelkemet!

Tekínts-le rám! Atyai kegyelmed fénnyiből
Botsásd fejemre tsak eggy súgárodat!
Ne hagyd-el, oh Irgalmazó!
Ne hagyd-el alkotmányodat.

Ne haggy-el engem,
Oh én Terentöm! én Atyám! Oltalmazóm!
Én eggy Uram!
Eggy Istenem!

II.

Úgy van; megint köny nedvesíti képemet!
Megint megáradott
Szívemnek elszikkadtt ere!
Megsánta már, megsánta bádgyadtt lelkemet
Az ÚR' kegyelme; 's irgalom-páltzája íme
Á' kősziklából bő vizet vere!

Ozollyatok,
Szívemnek öldöklő fájdalmai!
Szakadgyatok,
Tí nem reménlltt örömemnek édes árjai!

Szakadgyatok; 's a Szenvedők' kegyes
Vigasztalójának hálákat adgyatok!

Zengd, halhatatlan Lélek,
Zengd Alkotód' ditséretét!
Serkenny, te bús, te gyászos Elme,
Serkenny-fel, és vígadva hagyd-el ezt
A' síralom' helyének durva rejtekét!
(Nem tiltya szárnyaid' szabad repületét,
Nem tiltya senki meg neked.)
Repülly-fel régi hazád' boldog határihoz,
Túl a setétlő fellegek' úttyainn
A' Halhatatlanok' ditső hajlékihoz!
Úgy zengjed, úgy hirdesd
Örvendező víg éneked'
Legszebb 's legérezettebb hangjainn:
Mellyjó az ÚR! 's mi nagy

Az Ő kegyelme
Á' földnek elhagyott lakossihoz! —

Serkennyetek-fel tí-is,
'S jertek ma mindnyájan,
Tí lelkes és lelketlen állatok!
Jertek, 's örök Vígasztalómnak
Most én-velem forró hálákat adgyatok!

Derülly-ki, Nap! .. Vígadva zúgj,
Te gyászos ősz' komor szele!
Völgynek sebess folyója, zúgj!
Partok, zuhogjatok vele!

Tí halmok! erdők! Égbe-nyúlt
Szálas fenyők! harsogva döngjetek!
Kőszikla-bértzek! béborúlt
Havas tetők! bömbölve rengjetek!

Tí-is, kiket szívem' nyögésitől
Hangozni megszoktattalak,
Kínos keserveimnek gőzitől
Elnedvesültt bús kőfalak!
Jertek, 's magasztaló ditséretimre most
Új hangokonn felelve zengjetek!

× × ×

De mit tselekszem?
Ah! mit tselekszem, így unszolván títeket?
Mire kérem én
A' tí segedelmeteket?

Mit, mit tehettek tí,
Oh értelem nélkül szükölködő,
Érezni nem tudó,
Lelketlen állatok?

Mik vagytok ti,
Hogy én-velem hálákat adjyatok ?
Hogy az Úrnak én-velem
Illő ditséretet mondhassatok ?

És ki vagyok én ! hogy Tégedet
Méltán ditsérjelek ?
Hogy Tégedet, Mindenható !
Ditsérni merjelek ?

Én, por ! veszendő féreg ! én ditsérjem á Te
Neverhetetlen,
Gondolhatatlan,
Isteni-nagy felségedet ?

Én, Téged ! oh Te, á ki vagy !
Téged, ki mindenkor valál !
És lenni fogsz
Szünetlenül !

Borúlly homállyaidba, gyarló, véges elme!
Némúlva áldgyad,
Némúlva rettegd és imádgyad
Az Örökkévalót!

Hogy el ne vessz merész repületidben!
Hogy el ne hagygyon illy örvénnyeidben!
Bár véghetetlen! ámbár isteni
Az Ő kegyelme!

Egy szerentsétlen Ifjú' sírjánál.

Quem nunc tam longe, non inter nota sepulcra,
Detinet extremo terra aliena solo!

Catullus.

Ő-néki megnyitotta már
Révét a' jóltévő Halál:
Ki mi hajónk habok között jár,
'S nem tudgyuk, partot hol talál.

Ti Szüzek! 's ti-is, oh Tiról'
Ifjú polgári! jöjjetek,
'S az Emberség' barátiról
Barátom' sírjánn zengjetek! — —

Líná Panaszka.

Szakaszd-ki vérző szívemet
Már egyszer, irgalmatlan Ég!
Hogy átokká tedd éltemet,
Ez volt, csak ez volt hátra még.

Válaszd-el már bús lelkemet,
Kegyetlen néma fájdalom!
Temesd hozzája testemet,
Zárjon kettőnket egy halom.

Vígasztalás.

Ah! hogy' beszéllyek újjolag
Ő-rólla néked, árva Szűz!
Holott szemedből, hív alak,
Eggy könyv most-is más könyvet űz?

Ím, a' nagy bánat' hő szava
Elhervasztó szelet hozott,
'S artzád' tündöklő gyöngy hava
Halványka színre változott!

Eltünt! elhagyta képedet
Szépséged' régi hajnala,
Mert ah! nem láttya hívedet,
Kinek kedvéért nyílt vala.

Szánd, oh Kegyes! szánd éltedet;
Ne légy magadhoz mostoha.
Bár mint epeszd bús lelkedet,
Nem kél-fel ő többé soha!

Ha felvoná lehelletét
Magához életünk' Ura:
Imádgyuk bölts intézetét;
Ne szállyunk véle alkura!

A'
Keszthelyi Hajóra.
1798.

A' mindent elrontó Idö' hatalmának
Már egyszer e' Hajó-is engedett:
De köz jóra termett jeles nagy urának
Szavára még egyszer feléledett;
S bár néha e' gyakran háborgó tengernek
Hullámi majd eget, majd poklokat vernek, —
Megvetvén a' Szelek' mérges ostromait,
Bátorsággal járja kiszabott úttyait.
Áldgyák Somogy' 's Szalá' megörültt vidéki,
S állandóbb szerentsét óhajtanak néki.

Áldom, 's ditsőíttem én-is! 's örömemet
Zengvén, homlokára függesztem versemet:
„Nézz e' kis példára, Magyar Föld' nagy Népe!
Ez lehet még a' Te újúlásod' képe.
Két Leopold utánn a' mi még elhaladt,
Végbe megy nem sokáʼ Ferentz 's József alatt.
Bízván kormányzójid' bölts intézetében,
Remélly! 's erőlködgyél e' szélvész' dühében,
Hogy, el nem tsüggedvén bajod' tengerében,
A' köz boldogságnak kiköthess révében!"

Bárótzi Sándor'
képe alá. *)

Híven szolgálta a hazát;
Fenn-lépen érdeme,
Míg el nem hagyja szép szavát
Árpád' ditsö neme.

*) Rézbe metszette Tzetter Sámuel, 1798.

A' Látók' Titka.

(Egy jeles hazafihoz; feleletül.)

Non illa deo vertisse licet,
Quae nexa suis currunt causis.

Seneca.

Emlékezzél a múltt időre,
Ismérjed a jelenvalót,
'S tudván az újat és az ót,
Vigyázz, figyelmezz a jövőre;
Melly mit hozand — úgy láthatod!
'S bár meg nem változtathatod,
Nyúgodtt elmével várhatod.

A' Látók' Titka.

Non illa deo vertisse licet,
Quae nexa suis currunt causis.
Seneca.

(Eggy jeles hazafihoz; feleletül.)

Emlékezzél a' múltt időre,
Ismérjed a' jelenvalót;
'S értvén az újat és az ót,
Vigyázz, figyelmezz a' jövőre!
Melly mit hozand — így tudhatod;
'S minthogy nem változtathatod,
Nyúgodtt elmével várhatod.

ben lángol,
világol.

itélik,
tni vélik;
tsudállya,
k homállya:
ől ditséri,
megismérni —
utalmát,
bmát,
aradéki
néki.

Fel 102

Ör

A' La

(Egy jeles haz

A' s

Non illa deo
Quae nexa su

Ör

—

Emlékezzél

Nag Ismérjed a' j

'S tudván a

Av Vigyázz, figy

Melly mit h

'S bár meg

Nyúgodtt

A' Magyar Író.

—

ben lángol,
világol.

Mint az égő fáklya, melly setétben lángol,
'S magát megemésztve másoknak világol. „
Míg az értetlenek nagy-bátran ítélik,
'S a' gyáva rablelkek gúnyolhatni vélik;
Míg a' Böltes örömmel szemléli, tsudállya,
Mint oszlik az elmék' éjjeli homállya:
Ő, (noha van már-is, ki szívből ditséri,
'S hogy jót akart és tett, nyilván megismèri),

ítélik,
tni vélik;
tsudállya,
k homállya:
öl ditséri,
megismèri —
utalmát,
bmát,
aradéki
néki.

Fel

Örz

Á' L

(Eggy jeles haz

Á'

Non illa deo

Quae nexa s

Ör

Emlékezzél

Ismérjed á'

'S tudván a

Vígyázz, figy

Melly mit h

'S bár meg

Nyúgodtt e

Saját érdemében lelvén fő jutalmát

Népe' jobb részében veti bízodalmát

'S reményli, hogy Árpád' igaz maradé

Hív fáradozásit megköszönik nék

—

Ez a' két kis darab a' 2 dik könyvbe tartat
's azt kérem, hogy e' szerint megjobbítva szedettessék
nem pedig úgy, a' mint az előbbi kézírásban találtatik

A' Magyar Író.

Mint az égő fáklya, melly vetétben lángol,
S magát megemésztve másoknak világol.

\+

\+ \+

Míg az értetlenek nagy-bátran ítélik,
S a' gyáva **rabl**elkek gúnyolhatni vélik;
Míg sok más bánúlva szemléli, tsudállya,
Mint oszlik az elmék' régi vak homállya:
Ő — noha van már-is, ki szívből ditséri,
S a' mi **jót tehetett**, nyilván megismeri —
Saját **érdemében** lelvén fő jutalmát,
Népe jobb részében veti bízodalmát,
S hiszi, hogy még Árpád' igaz maradéki
Hív fáradozásit megköszönik néki.

Saját érdemében lelvén fő jutalmát,
Népe' jobb részében veti bízodalmát
'S reményli, hogy Árpád' igaz maradék
Hív fáradozásit megköszönik nék

—

Ez a' két kis darab a' 2 dik könyvbe tartozik,
'S azt kérem, hogy e' szerint megjobbítva szedettessék,
nem pedig úgy, a' mint az előbbi kéziráshan találtatik.

A' Magyar Író.

Mint az égő fáklya, melly setétben lángol,
'S magát megemésztve másoknak világol.

\+

\+ \+

Míg az értetlenek nagy-bátran itélik,
'S a' gyáva rablelkek gúnyolhatni vélik;
Míg sok más bámúlva szemléli, tsudállya,
Mint oszlik az elmék' régi vak homállya:
Ő — noha van már-is, ki szívből ditséri,
'S a' mi jót tehetett, nyilván megisméri —
Saját érdemében lelvén fő jutalmát,
Népe' jobb részében veti bízodalmát,
'S hiszi, hogy még Árpád' igaz maradéki
Hív fáradozásit megköszönik néki.

Enyhülés
's vigpont-ajándék.

Új koszorút, Múzsám! amá' szép elmének,
Kit tudós polgárink újra tisztelének.
Mert bár egykor szívünk' nem várttt mély sebének
Oka volt, — botsánat ebbéli vétkének!

Köz anyánk, a Haza, nem engedi nékünk,
Attól, kit olly méltán kedvelt 's betsül népünk,
Örökre megvonnunk régi szívességünk',
'S elhinnünk, hogy ő-is titkos ellenségünk.

Ki vert útat néki Helikon' hegyére?
Az első zöld ágot ki tette fejére?
Volt-e jobb baráttya, társa, vagy testvére?
'S olly hív feretetnek ez volnave bére? . . .

A' szép Tudományok' szabad országában,
A' hü vetélkedők' tzélra-futásában,
Bízván kiki saját tiszta szándékában
'S mennyei vezéré' kegyes oltalmában,

'S nem ügyelvén soha senki' rossz kedvére,
(Az irígy kis elmék' ingerkedésére,
A' Vadótzi Vintzék' ál tsevegésére,
'S más kevély emberék' alatsony mérgére),

Tsendes bátorsággal folytattya pályáját, —
'S nem hogy sajnálhatná társa' jobb pálmáját,
Sőt, benne szemlélvén igaz jó bíráját,
Önként megoszlaná véle koronáját.

A' Bújdosók.

Coetusque vulgares et udam
Spernit humum fugiente penna.

Horatius.

Maradgyatok, világi jók!
Nem kell jutalmatok.
Szolgállyon más! E' Bújdosók
Feladnak rajtatok.

Mutasd, gonosz Szerentse, már
Hatalmad' ostorát;
Öntsd ártatlan fejökre bár
Csapásid' zápotát;

Ne fánnyad érző fívecket,
Légy bár-mi mostoha:
Ez eggyet-értő lelkeket
Le nem nyomod soha!

Törd-öpve, jer! sajkájokat,
Öntsd újra mérgedet;
Indítsd-fel a' mély poklokat,
Töltsd-bé vad kedvedet;

Jer, minden földi pörnyeteg,
Jer, álld-el úttyokat;
Okádgy te, égi fergeteg,
Ordítva lángokat;

Halomra régi fékiből
Omollyon a' Világ: —
Erköltsé fent ösvénnyiből,
Míg él, eggyik se' hág!

Tünődés.

„Quand on a tout perdu, quand on n'a plus d'espoir,
La vie est un opprobre, et la mort un devoir."

Ha ki, mindenét elvesztvén,
Reménységet sem talál,
Már annak az élet szégyen,
'S kötelesség a' halál!

Így sohajt, panaszra kelvén,
A' Világ' kevély fia,
Hogyha földi fő javától
Végre meg kell válnia, —

Ő, kit a' Szerentse mindég
Kézenn vitt, ápolgatott,
'S rossz kedvére, haragjára
Soha sem méltóztatott!

Így ingerli, bátorittya,
'S tsallya sok szív ön-magát,
Elborúlni 's tünni látván
Ál reménnyé' tsillagát.

Mi, kik ennyi baj 's veszély közt
Forgunk és erőlködünk,
'S a' Szerentsé' vak dühével
Évek ólta küszködünk;

Mi, kik a' mérges haboktól
Szünteleń hányattatunk,
'S annyi sok szélvész után-is
Partra nem találhatunk;

Mit tegyünk, 's mit várhatunk mi,
Hogyha ránk dördül az Ég?
Kell-e nékünk még reménlnünk?
Bízakodnunk kell-e még?

Szégyen leszk-e, 's oktalanság,
Ha folyvást serénykedünk,
'S új hajótörést kerülvén,
Még tovább emberkedünk?

Mit tegyünk hát, 's kit kövessünk?
Mit lehet reménlnünk még?
Mit mutat hitünk világa?
'S mit javall a böltseség?

A'

Böltsnek Állhatatossága.

Justum et tenacem propositi virum.

Horatius.

„Ha ki, mindenét elvesztvén,
Reménységet sem talál,
Már annak az élet fégyen,
S kötelesség a halál!"

Az illy bús eltökéllésnek,
Ha van — ritkán van helye.
„Soha kétségbe nem esni,"
Nagyobb bátorság' jele!

Az Erkölts' hü bajnokának
Váltig kell küszködnie,
'S a' vak Sors' kemény tsapásit
Békességgel türnie.

Czézár' két nagy ellenségét
A' Világ tsudállya bár:
Szokratest nagyobbá tészi
A' halált-hozó pohár.

Öt, sem gyáva rossz bíráji,
A' kik azzal büntetik,
Sem gonosz rágalmazóji
Bünbe nem keverhetik.

Ha megtsalta bal Szerentséd
Minden szebb reményedet,
'S visszarántván adományit,
Sérti, gyötri kebledet:

Vigyázz! hogy fel ne forgassa
Jóra-szántt szándékodat,
'S le ne győzze, vagy alázza,
Lelki méltóságodat!

Nem, sonalát életednek
Nem szabad elmetszened,—
Tudván, hogy sírodonn túl-is
Van bírád, van Istened;

Ki kit, elméd 's szíved ellen,
Itt talán ma még tagadsz,
De kinek majd napjaidról
'S tetteidről számot adsz!

Hogy a végső áldozatra
Kiki mindég kész legyen,
És honnyáért mindenétől,
Mihelyt kell, bútsút vegyen:

Méltó! s társaságban élő
Emberhez illő dolog!
De azért, hogy a Szerentse
Nékünk már nem mosolyog,

Hogy vakot vet, hogy elfordúl,
Agyarkodik, háborog,
'S kerekével, mint egyébkor,
Kedvünk szerént nem forog,

Azt ítélnünk, hogy, lerázván
Állyánk' nehéz terheit,
És megszegvén bölts Teremtönk'
'S vallásunk' törvénnyeit,

Szabad, 's illik, sírba dőlnünk . .
Gyávaság, 's bal ítélet!
Hazafinak 's kereszténynek
Kötelesség az élet.

Intő Szózat.

. . . Fortunae te responsare superbae
Liberum et erectum, praesens hortatur et aptat.

Horatius.

Van, van az Embernek létè fő végére
Olly jó kalaúzza, bizonyos vezére,
Mellynek súgallását ha híven hallgattya,
Kiszabott ösvénnyét bátran folytathattya.

Nagy Alkotójának tévén bölts kegyelme,
Hogy á fellyebbező nyughatatlan elme,
Bár mint erőlködgyék, azt által ne lássa,
Á minek nem szükség 's nem használ tudása:

Távozzék bűnétől á vakmerőségnek,
Tartsa-meg törvénnyét az emberiségnek,
'S határban maradván józan tudománnya,
Urá tetszésének okát ne kívánnya, —
Hogy, fel nem érhetvén, á mit Istenének
Örök végrészci homályba rejtének,
Ha balgatagságát végre tapasztallya,
Büszke gyarlóságá' fégyenét ne vallya!

De tudván, hogy tilos, köréből kitérni,
'S halandónak az Ég' titkaihoz férni,
Tanúlltya voltaképp' magát megismérni,
'S tetteit, szándékit erejéhez mérni!

Szívének érzése, 's elmének világa,
'S mind jóra, mind rosszra, tellyes szabadsága

Melly már itt a' földnek porából felvészi,
'S a' menny' lakossihoz hasonlóvá tészi; —
Elméjének ollyan tsuda tehetsége,
Mellynek határt nem vet a' föld' kereksége,
Egek' magassága, pokolnak mélysége,
'S Nap', hold', és tsillagok' szörnyü messzesége; —
Olly kedvére képző 's alkotó hatalma,
Mellynek napról napra terjed birodalma, . .
Melly Idönn 's halálonn gyözedelmet vehet,
'S századok utánn-is mindenha jót tehet; —
Belső szent tüzének vígasztaló fénnye,
'S szebb jövendőjének serkentő reménnye,
Melly a' hív Küszködőt pálmával bíztattya,
Sírjáig késéri, 's még ott sem hagyhattya,
Még ott-is a' Jóknak jutalmát ígéri,
'S a' Szenvedők' Attyát irgalomra kéri: —

Ezek a nagy Égnek olly főbb ajándéki,
Mellyeknél fellebbeket nem adhata néki;
'S mellyekkel ha mindég józanúl, böltsen él,
Lelkében nyúgalmat, 's kedvet tel Istennél!

Jó vagy rossz tettei' következésében,
Végbe-vitt szándéki' megért gyümöltsében,
'S ön-magában lévén első fizetése,
(Érdemé' jutalma, 's bűné' büntetése):
Saját választása 's elszánt akarattya
Égig emelheti, 's földig alázhattya, —
Égig! az Istenség' örök trónussáig;
'S földig, a baromnak vesszendő poráig!

Miért mit válasszon, 's mire légyen gondgya,
Azt szíve 's elméje világosan mondgya.
E' két vezér' 's bíró' szoros eggyessége,
Földi boldogsága' kívánt tellyessége;

'S viszont ezek' viszszás békételensége;
Éltè legfőbb átka, 's szerentsétlensége!

Míglen è kettőnek eggyező szózattya
Serkenti, pállyáját bízvást folytathattya;
'S valamíg azt híven követi, hallgattya,
Győzedelmè díjját bizonnyal várhattya.
Sőt így lehet már itt Annak igaz képe,
Kit imádva tisztel à föld' minden népe;
Ki, lételre hozván, szabadon alkotta,
'S annyi lelki jóval ingyen megáldotta;
'S à ki, (vizsgálója szívè rejtekének
'S eggy bírája lévén minden ösztönének),
Ámbár, hogy láttassa hitének erejét,
Néha rá botsáttya késértő veszszejét,
Sem erőtlenségét 's baját nem felejti,
Sem bánatos lelkét kétségbe nem ejti:

Míg maga, követvén vezérlő tsillagát
'S bízván Istenében, – el nem hagyja magát

Belsejébe lévén beírva törvénnye,
Nem tsal bízodalma, nem tsalhat reménnye;
Ha fzándékit akkor úgy alkalmaztattya,
Hogy fzebb érzésivel eggyez akarattya.
Mert, ha tévedne-is a' homályos elme,
Szín-okokra nézve hibázván értelme:
Nem téved a' fzívnek tiftta gerjedelme,
'S tsak jóhoz, tsak fzéphez vonfzó hív fzerelme
Nem téved öftöne lelkè vágyásának,
'S útmutató fénnye hitè világának —
E' jele 's záloga fzöbb fzármazásának,
'S jövendöbéli fzebb, boldogabb sorsának!

Ezt követed, ettöl függj. Mert fzerentsétlenné
Tehet ugyan téged amaz vak Istenné,

A' kinek változó kényes akarattya
Ügyetek' szüntelen keveri, forgattya, —
Ő! ki, bár mosolyog és kedvezni látszik,
Mindenha tsalárdúl 's kegyetlenül játszik;
Száz Jámbort eltapod, míg eggyet felemel;
'S háborút viselvén mindég az Érdemmel,
Ha kinek ma méltán legszebb koszorút füz,
Holnap talán abból legnagyobb tsúfot üz!
Ő szerentsétlenné tehet ugyan téged,
Gonoszúl megtsalván minden reménységed':
De boldogtalanná — tsak úgy 's akkor tehet,
Ha szíved hív tanúd 's pártfogód nem lehet!

Míg ennek nem vádol titkos érzeménnye,
'S bíztatván jövendőd' éltető reménnye,
Hited' szent lángjának el nem borúl fénnye:
Nem árthat a' bal Sors' üldöző vad kénnye, —

Nro 6.

Melly, bár ha testedet gyötri, sanyargattya,
Bár elméd' nyúgalmát eggyre háborgattya,
'S szívedet kínokkal késérti, szaggattya,
Lelked' méltóságát meg nem alázhattya.

Úgy van. A' kit az ész vezet súgárával,
'S eggyezvén szívének szebb indúlattyával,
A' jó lelkisméret fedez paizzsával, —
Feltehet a' Világ' 's Pokol' hatalmával!
Vele lévén mindég 's mindenütt Istene,
Mind a' kettő' mérge sem tehet ellene.
Mert — lántzra, tömlötzre, halálra vethetik,
De bátor nagy lelkét meg nem rettenthetik;
Melly, végére jutván a' földi pállyának,
'S lakossa lehetvén mennyei honnyának,
Szárnya' szabad reptét az Égnek intézi,
'S ellenségi' dühét mosolyogva nézi.

Így a' királyi Sas, kőszikla-székében,
Tudván, üldözője mit sorral szívében,
Míg ez, halálos tőrt forgatván kezében,
Intselkedve lappang a' fák' rejtekében,
Kirepül! 's felhatván a' magas egekre,
Nemes büszkeséggel tekint a' völgyekre;
'S míg más gyáva madár — itt sövényenn tseveg,
Ott, elédelt lesvén, motsár felett leveg,
Vagy odvak' 's barlangok' homállyának örül, —
Ő szabadon kereng 's vígad a' Nap körül.

Légyen, hogy a' Rossnak györ gonosz hatalma,
'S a' Jámbor-Igaznak ritkán van oltalma;
Légyen, hogy jó tettét itt bér nem követi,
Sőt gyakran a' Világ bün gyanánt bünteti;
'S hogy jövendőjét-is a' sír' túlsó partya
Sürü ködbe rejti, 's elfedezve tartya:

Van Isten! van! 's láttya mindent-látó szeme,
Mint tűr, miként szenved, 's melly bért vesz érdeme
Él a magasságban a 'Sók' kegyes Attya,
Ki bánatos lelkét megvígasztalhattya!
Él Ő! ki jutalmát bőven megadhattya,
'S hitét, bízodalmát nem tsalatkoztattya!

'S van itt-is bírája, van itélő-széki,
Melly még igazságot szolgáltathat néki.
Eljöhet majd egykor az itélet' napja,
'S bosszút állhat Klió' bátor és bölts Papja:
Ki, látván az Álnok' bűnös diadalmát,
'S felfogván a Sámbor' elhagyott oltalmát,
Míg amannak átkot 's szégyent mond fejére
A' hív Szenvedőnek új fényt hoz nevére, —
Hogy áldás (erköltse' földi végső bére),
'S ditsőség követse nyúgalma' helyére!

Harmadik Könyv.

Várna és Mohátz.

[redacted]

Kisfaludi-Hímfihez.

Legszebb indúlatink' tudós gerjesztője,
Hazám' ditsö fija, kedves éneklője!
Te, ki nemes lelked' vonszó erejével
'S érzékeny nagy szíved' szelíd erköltsével
Szívemet már akkor magadévá tetted,
Mikor elméd' szárnyát alig emelhetted;
Te, ki rég kikelvén Márs' vérmezejére,
Királyod személlyé 's ügyé védelmére,

'S ezernyi bajt, vészélyt, inséget, fogságot
Tűrvén, míg elnyernéd a zöld olajágot,
(Mellyet majd, vitézi pállyádnak díjjában,
Örömmel áldoznál hazád' templomában),
Kettős koszorúval jövél-meg végtére
Édes eleidnek kies lakhelyére, —
Hol most, a' szent béke' tsendes kebelében
Pihenvén, érdemid' jutalmá fejében,
Árnot' s Hymen' ritka szép szövetségében
Mint kis Isten úgy élsz Lizád' hív ölében;
Te! ki, felfel-hatván Apolló' halmára,
'S tekintvén Európá változó sorsára,
Sírva nézsz — majd Mohátz' térjére s Várnára
Majd kétes jövendönk' dörgő homállyára,

'S eggyeztetvén lantod' Kéri' bús lantyával,
Szívünket foggatod fíved' fájdalmával,
Míg, föbb tzélra intvén a' Költöi Karnak,
Új fényt, új tsillagot mutatsz a' Magyarnak;
Sándor! Offiánom' boldog örökösse!
Jövel, hogy barátod veled közölhesse,
A' mit e' vad idök' zavaros folytában
Múzsája sugallott eggy titkos órában.
Jer, hallyad bús hangját kesergö lantyának,
'S vedd e' kis zálogát hív barátságának!

Elsö Ulászló.

„Romulidae Cannas, ego Varnam clade notavi!"

Janus Pannonius.

(Cesinge János, Pétsi Püspök)

Hajlott már a' Király a' többség' szavára,
'S kárt, veszélyt hozandó bal kívánságára.
Elnémúl Hunyadi, 's enged utóllyára.
Nints, ki szóllni merne népe' köz javára!

Látván ezt eggy Öreg, ki hü tanáttsával
Sok jót tett már sokszor az egész hazával,
Feláll; 's nem birhatván szívé fájdalmával,
Illy panaszra fakad, így beszéll urával:

Nemzetem' nagy lelkü fiatal Vezére!
László! hová sietsz sorsod' ellenére?
Mit ügyelsz, mit ügyelsz mások' intésére,
Frigytörést javallók' tsalfa beszédére?

Helyt adsz-e hát azok' vak bizgóságának,
'S nem hiszed Híveid' józan tanáttsának?
Inkább engedsz azok' vétkes kándékának,
Mint az Ész', Igazság', 's Hunyadi' szavának?

'S te! merész Jövevény, népem' gyülésében!
Mit akarsz? mit sürgetsz urodnak képében?
Új tüzet? sínlödö hazám' vidékében?
Hartzot? a' békesség' Istene' nevében?

A' hittel pettsételtt alkut felbontatod?
'S a' mit mink fogadtunk, te megmásoltatod?..
Ki vagy te? hogy ezt ma szabadnak mondhatod,
'S itt e' pörnyüséget nyilván ajánlhatod?

Fe Halandó! ne játszál Alkotód' nevével!
Nem tsalod-meg Őtet semmi keleptrével..
Ő Távozzál, tudományod' gonosz értelmével,
Ne rongáld szívünket szíved' rút mérgével!
A Király! ha felültél e nép kormánnyára,
Vígyázz nagy tiztednek felséges tzéllyára;
C 'S hogy juthasson hajód ohajtott partyára,
Ne hajts az illy Sziren tsábittó szavára.

Hogyhogy? kételkedel? ámittó szájának
Veszélyes hangzási megbájolhatnának?
Úgy viselnéd gondgyát országod' javának?
Önként, 's magad tennél oka romlásának?

Ha nyúgalmat kíván megfáradtt nemzetünk,
'S illy sok szélvész után végre kiköthetünk;
Ha vesztegzést javall hitünk 's betsületünk,
'S borostyánunk alatt bátran pihenhetünk:

Melly ok, melly vak öſztön indítthat bennünket,
Olly megátalkodva keresni veſztünket?
Miért nem kímélled jó hírünk' 's nevünket?
Mit ſzerentsélteted újra fegyverünket?

De nyerd-el bár hatát á hadi kotzkának,
'S vess vakot Nagy Morád' gőgös hatalmának:
Mit felelſz életed' örök bírájának,
Megvetvén mennykövét méltó haragjának?

Hijába! . . Nemzetem' koronás Vezére,
Hová, hová rohanſz sorsod' ellenére?
Álly-meg! Ha eggy király nem néz tett hitére,
Száz-ezrek' halála 's gyalázat á bére.

---

1) Lásd Callimachus Fülöpnek 3dik könyvét: De Rebus a Vladislao Polonorum atque Hungarorum Rege gestis. — (Schwandtner, Script. Rer. Hung. Tyrnaviae, 1765.)

2) „Religioso veluti furore percitus" — úgy mond a' most
nevezett hiteles Történetíró, egy ilyen jeles emberről emlé
kezvén, & annak más alkalmatossággal a' hadi tanátsban
mondott szavait előhozván.

(Igaz-e, vallyon! hogy az illyenfélle jegyzések és citatiók
már ma fükségtelenek?)

Déli György' Látása.

A Mohátsi ütközet előtt.

Tunc etiam fatis aperit Cassandra futuris
Ora, dei jussu non unquam credita Teucris.

Virgilius.

Éj vala, 's szinte már eggyre járt az óra,
Midőn, jövendőnket vevén gondolóra,
'S mély magánosságom' setét rejtekében
Bádgyadva tünödvén szivem' keservében,
Eggyszerre hajlékom' önként megrendülni
Érzem, és szokatlan új fénybe merülni, —
Mellynek alig terjed első vég sugárja,
(Magától megnyílván az ajtómnak zárja),

Már a' jó-kenetek' illatinak árja
Az egész levegőt hirtelen eljárja.

Míg elálmélkodva magamban vizsgálom,
Valóság-e mind ez, vagy pedig csak álom?
Íme! minteggy újra fel kezdvén serkenni,
Egy Isteni Szüzet látok megjelenni.
Belép, reám tekint, 's ágyam' ellenében
Megáll; arany lantot tartván bal kezében.
Égi származását egész ábrázattya,
Termete, ruhája, 's járása mutattya.
Tündöklik a fejénn tsillagos pártája,
Líliom= 's rózsa=színt halad két artzája.
Tennköltt homlokának emeli felségét
'S szebbítti képének ragyogó szépségét
Rengő hajfürtinek lebegő homállya,
Melly nyakát 's vállait körülfolydogállya.

De mély fájdalom ül szemé kék egében,
'S gyötrő gond fellegzik bús tekíntetében;
'S somorúan zendül lantyának szózattya —
Mellynek majd húrjainn hókezét nyugtattya,
Majd szívet olvasztó lassú mély hangjával
Jelenti, mint szenved, 's küszködik magával!

Így áll, így tünödik; 's valamint a' nyári
Felkelő Hold, mellynek gyönyörü sugári
Az éj' homállyából néha kitisztúlnak,
Néha még sötétebb felhőkbe borúlnak,
Most bízodalomra 's reményre derűlni,
Most újra gondokban látszik elmerülni.

Többször megjelent már e' mennyei Szépség,
De szebbnek 's illy búsnak soha sem láttam még.

Milly különös fény ez, mellyet ma szemlélek?
'S mi keserítt téged, imádandó Lélek? —
Míg így teprenkedem, felém kezd indúlni,
'S tsendes méltósággal előmbe járúlni.

„Fogd lantodat, (így szóll, kegyesebb artzával
Ajkamat illetvén jobbjá két ujjával);
Fogd lantodat, Költő, 's énekelly!.. Ezt várja
Hunniá több igaz, több jeles polgárja,
Ki, ha szent ügyetek' védőjit elnézi,
Könyvező szemeit te rád-is intézi.
Jer magánosságod' gyászos éjjeléből,
Ébredgy bús szívednek néma gyötrelméből;
'S látván, hogy népednek új sírgödröt ásnak,
Vess véget e' hosszú bűnös hallgatásnak!
Tekínts á' múlttakra, nézz á' jövendőre,
'S intsd hazád' andalgó fijait előre!"

Nem érti a' Magyar, intvenek bár néki
Népé Sajó körül kóválygó árnyéki!

Érti! sőt érzi majd minden józan elme,
Mit jelent éneked' panaszos értelme.
Tudgya még sok Magyar, 's emlékezik rólla,
E' Múzsa már hányszor melly igazat szólla;
Tudgya, mint bünhödik még ma-is érette
Sok Kevély, hogy szavát akkor megvetette.
De te-néked erre ne légyen ma gondod.
Elég, hogy, a' mit látsz, példáziva kimondod;
Elég, hogy megfelelsz felvállalt tisztednek —
'S szemlélvén romlását árva nemzetednek,
Míglen ki nem törlik az élök' sorából,
Hiven serkentgeted halálos álmából.

Ez tiszted; ez a' te főbb kötelességed.
Tellyesítsd! . . A' többi ne gyötörjön téged."

Mit használhat, vallyon, eggy Jámbor' intése?
Eggy bús szív' keserve, panaszsza, nyögése?
Mit használt Trójának Priamus' leánya,
'S annak Apollótól vett mély tudománnya?
Vethetett-e véget népe' vakságának,
'S akadályt Atrída' győző hatalmának?
Bár nyilván megmondá vesztét hazájának,
Nem használt — sem annak, sem önnön magának
Hijába volt minden panaszsza, nyögése,
Hijába kérelme, tanáttsa, 's intése! . .

„A' Látó, ha terhét felvette vállára,
Visellye mind végig, 's ne nézzen magára.

S minthogy sem tetsése változást nem tehet,
Sem kára, vagy haszna, kérdésbe nem mehet:
Imádván titkait az Ég' szándékának,
Türje nehéz súllyát a' kemény igának;
S zabolázván saját hajlandóságának
Öztönét, engedgyen Istene' szavának!
A' mit a' jövendő' kétes fellegében,
A' mit a vég vesély' borongó jelében
Irtózva lát, szívé kínos gyötrelmében —
Mondgya-ki serkentő gyászos énekében!
S bár nem lehet néki, bár nem ügyel rája
Az örökké-vakok' dőzsölő víg nyája:
Ne szünnyék mind addig igaz-mondó szája,
Míg porban nem hever Ilion' bástyája!"

Oh ha már az Égnek úgy tetszése,
Hogy bétellyesedgyék bal jövendőlése;

Ha már, az Istenek' kemény igazsága
Úgy akarván, ledöl attyának orsrága;
'S Eggynek vétke miatt egész birodalma,
Népe, háza, kintse, régi fő hatalma
Örökre kipusztúl: .. Melly Isten oltalma
Védi-meg öt? 's mi lessz hűségé jutalma?
Mi lessz tudománnyá 's engedelmé' bére?
Ah! idegen, kevély, dölfös úr' kezére,
'S kínos rabságra kell jutnia végtére,
Míg messze külföldönn kiontatik vére! ..
Ezt nyerte hűsége 's állhatatossága;
Ez volt az Istenek' kemény igazsága!

„A' nagy Mennyböliek a' véges elmének
Bölts tetszések szerént Jzük határt vetének;

'S a' mit e' mély titok' örök fent homállya
Elfeder, azt ember hijába vizgállya.
De bár eszét ebben az Ég megkötötte,
A' mit tudnia kell, nem titok előtte.
Látván itt a' Világ' múlandó hivságát,
'S álonként enyészö tündér boldogságát,
Ismérje tulajdon léte méltóságát; —
'S reménlvén jobb részre halhatatlanságát,
Mennyei honnyának eggykori polgárja
Kész bérit e' földönn ne kérje, ne várja.
Munkálkodgyék hiven kiszabott körében,
Járjon-el, mint illik, mindenha tisztében,
'S hidgye, hogy, végéhez érvén a' pállyának,
Jutalmát veendi kitürte sok bajának.
Boldog! ha, küszködvén a' bal szerentsével,
'S bú, gond, bánat, kétség' emésztö mérgével,

Úttyá veszéllyeit bátran kiállotta,
'S jó hartzot hartzolván, hitét megtartotta!
Boldog! ha, nagy tárgyá serény üzésében,
Bízván erős szívvel Annak segédében,
Á ki, mint híveï szerető hív Attya,
Kegyelmét á Jóktól meg nem tagadhattya,
Belső szebb ösztönét mindenha követte,
'S mind azon jót, mellyet tehetett, megtette!
'S ha, számot adván ott az élet' Urának,
Miképpen felelt-meg ittléte' tzéllyának,
Nints olly üres levél napjaï' könyvében,
Mellyet bé nem töltött annak idejében!"

Így szóllván, artzája hajnalszínre derül.
De látván, hogy elmém új gondokba merül,
Míg én beszédének fontolom értelmét,
Imígy engeszteli lelkem' mély gyötrelmét:

„Amá Szűz, kit imént felhozál példáúl,
Hűségének mit nyert, kérded, jutalmáúl;
Mit nyert ő, hogy népe buzgó feddője lett,
Ha rabságot 's halált szenvednie kellett?
Nehéz, és veszélyes, a 'Látó' pállyája,
'S nem lehet rózsával hintve nyoszolyája:
De, ha később kél reménnyé pálmája,
Annál szebben fénylik érdemkoronája! —
Nem aggódván soha tulajdon javáról,
'S tettei' múlandó külső jutalmáról;
Legfőbb díjét abban találván éltének,
Ha gyümöltsét láttyá sok szenvedésének;
'S nem lelhetvén nyugtát bánatos lelkének,
Ha nem használhatott szerette népének:
Mi jót, melly örömet hozhának ő-néki
Most az ál Szerentsé minden ajándéki?

No. 7. 10

Vagy (ha már kéntelen, hogy a napot lássa!)
Lehet-e még nagyobb, förnyübb kárvallása,
Mint édes honnyának tüzes leomlása,
'S népének, házának végső pusztúlása? . .
Engedvén a fükség' kemény törvénnyének,
Elfojtya fájdalmát epedő szívének;
'S térdet fejet hajtván az Ég' tetszésének,
Megfelel mind végig kötelességének.
Elég, hogy, betöltvén Istene hagyásit,
'S nagy lélekkel' türvén a' bal Sors' csapásit,
Általadgya nevét a' főbb dicsőségnek —
Amá' nem halandó főbb 's szebb dicsőségnek,
Mellynek a' jobb elmék szent tüzétől égnek!
Ledőlt rég, 's porrá lett, Ilion' bástyája,
'S búra, gyászra került a' győzők' hazája:

Tiszta fényben ragyog Priamus' árvája,
'S minden hív Látónak még ma-is példája!
Van még ma-is bére jeles érdemének,
'S minden érzékeny szív áldozik nevének,
'S valamíg e Világ új zavarba nem dől,
Ő híre ki nem vész az emberi nemből!"

Szóltnék: de borongó tsendes ábrázattya
Háborított; 's Ő javát tovább így folytattya:

„Ne felelly, ne kérdezz! Közelitt az óra;
Közelitt (vedd, Látó! vedd ezt fontolóra!)
Közelitt hazádnak végső vesztedelme . .
Hatsak a nagy Isten különös kegyelme . .
Énekelly!" — Ezt mondván, elfordúla tőllem,
'S mint egy rövid álom, eltünék előllem.

Kínos kötelesség! . . Egek, mit kemlélek?
Mit tüntetsz elömbe, késértő bús Lélek?
Nem jobb-e, hallgatnom, ha már nem reménllek,
'S nékem-is a sírba leszállanom vélek?!

Majthényi Barta' Keserve.

A' Mohátsi veszedelem utánn; fogságban.

„Sírván sírt éjjel, és az ő könyhúllatási az ő artzájinn; nints, a' ki vigasztallya ötet.."

Jerem. síralm.
(Káldi.)

Éjfél utánn van. Nyúgodalomra ment,
'S hallgat körüllem minden. Elérkezett
A' Szenvedők' órája, 's némúlt
Nyelvemet új panaszokra kíszti.
A' nedves ősznek fergeteges szele
Mérgét kizúgván, tsendes az éjtszaka.
De vastag árnyékkal fogódik
Most-is az Égnek egész tanyája.

Ah! nem ragyogtok, mennyei vig tüzek!
Nem láthatom szép fényeteket.. Te sem
Tetszél-fel, ô Hold! a ki máskor
Bánatimnan könyörülni szoktál.

Ám légyen. Égnek csillagi! hív tanúk!
Fájdalmaimi biztossi! maradgyatok..
Ébredgy te, lelkemnek világa!
Tengered habjaiban vezéreld

E' szívet. — Érzem gerjedező tüzét;
Egig, 's szokatlan lánggal emelkedik.
Látom, hazám! látom halálos
Ködbe borúltt szomorú vidékid'.

Hajh! melly ijesztö, melly ijonyú setét
Felhök lebegnek tér merejid felett!
Melly néma tsendesség! minémü
Rettenetes komor éj 's homály ez!

Illy hallgatás, illy béke uralkodik,
Oh Ember! a' sír, a' temetők között . .
Nyugodni látszik Kedvesed; de
Férgek emésztenek a' porában!

Várhatd Teremtőd' életadó szavát,
Míg e' Világ majd újra zavarba dől.
Hijába késért árva szíved;
Haszttalanúl hiteget reményed.

Kedves hazám! fel fogsz-e te még (?s mikor?)
Serkenni? ?s hol van támadatod' jele?
Serkenny-fel immár; verd-el, oh én
Nemzetem, e' veszedelmes álmot!

Vesd eggybe 's lássad hajdani nagy neved',
Elmúlta szerentséd', 's mostani létedet.
Egek, minémü változat! melly
Betsletlen és lenyomó különbség!

Oh, kit bizonnyal lenni hisz és imád
Minden magyar szív, nemzetem' eggy Ura!
Ki hajdan ötet, régi szükültt
Honnya' határaiból kihozván,

Olly sok temérdek baj' 's veszedelmekenn,
Olly számos ország', 's annyi sok ellene
Tegyverkezett nép' tartományinn,
Annyi hegyek' 's vizekenn keresztül,

E' szép, ez áldott földre vezéreléd;
Itt, századoktól fogva, szünetlenül
Ügyében eggy Oltalmazója
'S gondviselő kegyes Attya lévén,

Híven megőrzéd mind ez időkorig;
'S hazánknak olly sok fergetegek között
Majd számtalanszor már utólsó
Süllyedezésre kerültt hajóját

Mindenha bíztos partra kijuttatád,
'S bár veszni tért, el-veszni nem engedéd:
Hogy' érdemeltük, bűneinkért
Ostorozó kezed' illy tsapásit?

Hogyhogy jöhettünk ennyire most? Miért,
Ah! m'ért vonád-meg régi kegyelmedet?
'S nem fogsz-e rajtunk, oh atyáink'
Istene! már könyörülni többé?

Hajdan hatalmas nemzetek' Asszonya!
Európá' fényes dísze, Magyar Haza!
Nép! annyi híres bajnok=ember'
Törzsökös annya! hová jutottál?

Hajh, kárhozattal tellyes irígy dagály'
Mindent lerontó vad dühe! Hajh, pokol=
Fajzotta gyűlölség' örök bút
'S kínt okozó keserű gyümöltse!

De jaj! hová, bús elme! hová ragadsz?
Térj-visszа, gyászos Múzsa! ne háborogj.
Szüntesd keserves könyved' árját;
'S a' komor éjt futamodni látván,
Nézd a' jövő nap' hajnali tsillagát. —
Nem, nem teszem még én le reménygemet.
Feltámad Árpád' népe! Bízzunk
A' Magyarok' kegyes Istenében.

Jegyzés. Majthényi Barta (vagy Bertalan) utóbb kiszabadúlt, és, szerentsésen visszatérvén hazájába, Ferdinánd királynak pártyára állott; úgymint a' kitől népének és honnyának jobb sorsát, új feléledését, 's jövendőbéli közboldogságát, bizonyosabban várhatta, reméllhette, [redacted] mint-sem Zápolyától és annak felekezetétől; igen jól ismérvén mind a' két ellenkező félt, és az országnak majd minden jó hazafit (hinte nem kétség) ejtő zavaros állapottyát.

Negyedik Könyv.

136

157

A'

Magyar Költő,

idegen messze földönn.

Poétai Elmélkedések. I-ső Rész.

84

Dî me tuentur: Dîs pietas mea
Et Musa cordi est. Horatius.

Első Ének.

Amat nemus, et fugit urbes.

Eltávozott a Tél háborgó fellegével,
Éjfakra költözvén havával, jegével.
Megjött a víg Tavasz a lágy Zefirkével
S Flóra gyermekinek tarka seregével.

Maradgy már, te Hívság' várasi pompája,
Fényes Balgatagság' gyülölött rab-igája!
Maradgy már, Tettetés' tsalárd oskolája,
S ezernyi rút vétek' fráncztalan példája!

Jer, Múzsa! jer velem a' szabad mezőre,
Siessünk a' tiszta tsendes levegőre,
'S új menedékhelyet keresvén előre,
Verjünk távúl innen szállást jövendőre —

Távúl e' zárt falak' keríttő sorától,
E' zajos fük utszák' gőzitől, porától;
Távúl a' Kevélység' durva dagállyától,
'S Irígység', Álnokság' gonosz játékától!

Ím, eljött a' Tavasz szokott víg kedvével,
Mindent új életre hoz lehelletével,
'S minden bút enyhítvén bájos erejével,
Bíztat már minket-is édes reménnyével.

Jer azért, jer velem a' szabad mezőre,
Mennyünk az óhajtott tiszta levegőre,
'S biztos menedéket választván előre,
Verjünk amá tájonn szállást jövendőre,

Hol egykor egy szép völgy virágos öblében,
A' Természet' újúlta örömünnepében,
Legédesb órájimi boldog érzésében
Üdvözlém a' Tavaszt Kedvesem' ölében!

Ott a' jámbor élet' s józan ész' hazája,
Ott az áldott béke' s víg öröm' tanyája;
Ott könnyebbül a' szív' terhes nyavalyája,
Ott derül az elme' komor éjtszakája.

Második Ének.

Hoc erat in votis.

Itt, az ártatlanság' 's békesség' ölében,
Itt, é kies tájnak zöldellő körében,
E' patakos völgynek virágzó kertében,
E' vén diófának árnyékos tövében,

Itt telepedgyünk-meg, itt léggen lakásunk. —
Ide vont már régen titkos vágyódásunk;
'S ha sorsunk engedi, hogy több bút ne lássunk,
Itt érje határát hoszszas bújdosásunk.

Adgy, Szerentse, másnak kintset, gazdagságot,
Hírt, nevet, hatalmat, fényes urasságot;
Adgy néki minden jót, minden boldogságot:
Nékem — tsendes békét, 's é magánosságot!

Harmadik Ének.

Ím, lefállt a Hajnal rózsa-kotsijából;
Kivetkezett a Föld éjjeli gyászszából;
Ébred a Természet mély nyúgodalmából,
'S véle minden állat felserken álmából.

Hallom már a berek' szárnyas Lantossait,
'S hegy', völgy', mező' több más vídám lakossait.
Küldi már a Nap-is arany súgárait,
'S elveri lassanként a köd' árnyékait.

Mint egy deli Bajnok, újúlt víg erőben
Járja szokott úttyát, 's ragyog a' tetőben, —
Örömöt gerjesztvén minden itt-élőben,
'S reménygt én bennem-is bánatos nézőben;

Reményt, 's bízodalmat! hogy már valahára
Lenéz a kegyes Ég könyveim árjára . .
'S feltünvén nékem-is jobb Napom sugára,
Új fényt hoz éjjelem' setét homállyára.

Érzem — bár elmémet felleges borúlat
Fedi még, 's lelkemben a béke nem múlat,
Érzem, hogy szívemben enyhül az indúlat;
'S már szemem kevesebb bús tseppeket húllat.

Negyedik Ének.

Minden napok, órák, új örömet hoznak:
Kert, rét, berek, hegy, völgy új színre változnak;
Fák, füvek, virágok versent illatoznak;
Zengnek a madarkák, 's vígan játszadoznak;

'S míglen itt az egyik, párját az erdőben
Hallván, utánna nyög, 's twattog az ernyőben,
Felrepül a másik amott a mezőben,
'S Égnek emelkedve zeng a levegőben —

Szíves hálát adván a nagy Alkotónak,
'S letzkét, intő példát nékem halandónak:
Imádgyam hatalmát az Ottfennlakónak,
Mint kútfejét minden Nagynak, Szépnek, Jónak!

Hordozzam békével felvállaltt igámat,
Folytassam víg kedvvel kiszabott pályámat,
'S szolgálván innen-is ~~népemet~~ népemet, hazámat,
Várjam, míg nyúgalom kövesse munkámat!

Felderül nékem-is majd még valahára,
'S nem biztat hijában reménygem' sugára; —
Hidgyem, hogy közel már pályám' véghatára,
'S nem vész-el türésem', fáradságom' árra.

Nyúgodgyék hűltt hamvam akár e' meggyében,
Akár más idegen messze föld' keblében:
Élni fog jó nevem' feleim' szívében,
Élni polgárimnak emlékezetében.

Voltak, 's lehetnek még időnek jártával,
Kik, a Természetnek szebb ajándékával
'S a kedvező Sorsnak több adományával
Birván, több jót tettek, 's tesznek a hazával:

De kik, a mostoha tvalárd Szerentsének
Ellenére, tovább eggyre küszködnének,
'S érte jobb lélekkel többet eltürnének —
Nintsenek, nem voltak, 's nem-is lehetnének!

És ím! elmém' egénn oszlik a borúlat;
Elhagyta szívemet a komor indúlat;
Lelkemben óhajtott tsendes béke múlat;
'S ha nedves még szemem — nem bús tseppet húllat.

Ötödik Ének.

Oh Ti, kik fájdalmim' tanúji valátok,
'S valamint azokban híven osztozátok,
Most bún' enyhülését örömmel hallyátok,
Ti nemesebb szívü kevés jó barátok!

Jertek a' Terméset' hív anya-keblébe —
Hol minden mosolyg már a' Nézö' szemébe,
'S mindenütt új tsudák terjedvén elébe,
Mindenfelöl „Isten! Isten!" zeng fülébe.

Itt a' jámbor élet' 's józan éjk' hazája,
Itt az áldott béké 's víg örömi tanyája;
Itt könnyebbül a' szív' terhes nyavalyája,
Itt derül az elmé' komor éjtszakája.

169

A' Magyar Költö.

Poétai Elmélkedések. II-dik Rész.

Fe

O

Th

(

170

Te

M

Ve

'S

Ki,

'S e

Mi

New

Elsö Ének.

Mollia, Pegasides, vestro date serta poëtae!

Propertius.

Te, kit a kegyes Ég, atyai kedvében,
Már földi pállyámnak első kezdetében
Vezérűl az élet' setét ösvénnyében,
'S társúl adott mind jó, mind bal szerentsében;

Ki, hogy a' főbb tzélra kalaúzom lettél,
'S e' nehéz, e kemény, szűk útba vezettél,
Mivel félre térni soha nem engedtél,
Nevemnek népemnél olly jó hírt szerzettél,

Mellyet (úgy ígéri lelkem' bízodalma!)
Sem az álnok ajak' 's gonosz nyelv' rágalma,
Sem a' képmutatók' otromba fitalma,
Sem vad üldözőnnek el nem ront hatalma;

Hagyd-el, Múzsa, hagyd-el e' magánosságot;
Eredgy, lásd még egyszer a' Magyar Világot.
Szedgy előbb egynehány külföldi virágot,
Zöldellő borostyánt, 's gyenge mirtus-ágot,

'S köss velem koszorút barátim' számára:
Egyet, mellyet (szívem' örök fájdalmára!)
Nem tehetvén többé tiptes homlokára,
Áldozatúl vihess Dávidom' sírjára;

'S egyet ollyant, hogy azt Elíza' Kedvesse
Örömmel fogadván fejére tehesse,
'S mint hazánk' még élő legjobb énekesse,
Mindenek' láttára bátran viselhesse.

Fogd még ezt á szépen zöldellő kis ágot,
'S ezt á nem múlandó gyönyörű virágot.
Tiszteld az asszonyi tiszta barátságot,
'S változni nem tudó szent hajlandóságot. — —

Indúlly: vedd útadat napkelet' tájának;
'S hív bíztossa lévén híved' szándékának,
Keresd-fel határit amá szép hazának —
Árpád' ditsö népe' boldog országának!

'S elérkezvén oda, hol Komárom' vára
Büszkén emelkedve néz á két Dunára,
Szálly haladék nélkül Virt' kies dombjára,
'S borúlly-le barátom' gyepesültt halmára.

Második Ének.

Idegen messze föld' tsendes vidékéről,
Barátod' mostani menedékhelyéről,
Jövök, hogy sírodnál szívé' keservéről
Zengvén, tanú legyek örök hívségéről. — —

. . . . . .
. . . . . .

„Tudván igaz szíved' 's kelid emberséged',
Tiszteltt, betsült mindég minden Jámbor tégedi;
'S paizs gyanánt lévén neved, ditsőséged,
Az Irígy — elnémúlt, 's nem árthatott néked.

„Kedves régi társam' boldogúlt árnyéka!
Imhol társad' végső síves ajándéka . .
Maradgyon áldásban Szent porod' hajléka,
Ditsekedgyék azzal Virt' egész tájéka.

„Míg a Magyar Nemzet az élők' számában
Lépen, 's helyet foglal a népek' sorában;
Míg Szent koronája' szabad birtokában,
(A' Cánnonok' 's Dákok' hajdani honnyában),

„Le nem mond egészlen főbb örökségéről,
(Hasonlíthatatlan szépségü nyelvéről!) —
Nem feledkezik-el Múzsád' érdeméről,
S szíveket ébresztő sok bölts intéséről."

Harmadik Ének.

Halottam' elhagyván keresd az élőket,
Hív Múzsa! 's ezek közt a' jeles Költőket;
'S fzéllítván egyenként és köpöntvén őket,
Óhajts mindnyájoknak boldogabb időket!

Emlékeztess kitkit saját érdemére,
'S munkálkodása főbb tréllyára, végére.
Mondd: hogy, csak hazájok' javára, díjére,
'S az igaz Látónak nézvén nagy tiftére,

Folytassák víg kedvvel nehéz pállyájokat, —
Üzzék gyors erővel feltett fándékjokat;
'S nem hagyván csüggedni fent bízodalmokat
Hidgyék, hogy elérik méltó jutalmokat.

Lássák, mint kél már-is Hunnia' kertében
Új életre minden, a' tavasz' jöttében;
'S mikép' gyönyörködik fiavok' zengésében,
Valakinek ép vér buzog még erében!

Hallyák, mint neveznek már itt-is bennünket,
Mikép' magasztallyák ditső szép nyelvünket,
'S majd lanthoz mérsékelt szíves énekünket,
Majd párosan zengő szabadabb versünket;

Mikép' ismérkednek a magyar elmével,
Mikép' annak minden jobb szüleménnyével,
'S mind régibb Írójink' fényes érdemével,
Mind élő társaink' új győzedelmével.

Így, kijutván egyszer a' Szöke Sajnáig,
Elhat nevök híre Herkul' oszlopáig,
Onnét Nagy Washington's Bolivár' honnyáig,
'S tovább az Új-Világ' végső határáig!

Negyedik Ének.

Jni monet, ut facias, quod jam facis, ille monendo
Laudat, et hortatu comprobat acta suo.

Ovidius.

De már siess, Múzsám, 's járj útad' végére;
Siess a' Bakonynak nyúgoti félére:
Térj amá' nagy Költő' kies lakhelyére,
'S örömöt, szerelmet lehellő körére,

Ki, mint rég Királlyát fegyverrel 's vérével,
Úgy ma Minervának szentelt életével
Nemzetét szolgálván, — míg bölts énekével
'S mindent lelkesítő lantya' zengésével

Ott a' hegyet völgyet érezni taníttya,
'S a' múltt idők' legszebb tsudájit újíttya,
Mind saját nagy nevét halhatatlaníttya,
Mind népé jobb részét eggyre boldogíttya.

Szálly-meg ott, 's lásd, mint él hazánk' édenében,
Imádva szeretett hölgyé hív ölében; —
'S szent magánosságá tsendes rejtekében
Lelvén, köszöntsed így baráttyá nevében:

×

× ×

Régi nagy
~~Vitéztt~~ Magyarok' jeles unokája,
Igaz jó polgárok' tündöklő példája,
Árpád' fijainak tüzes Petrárkája,
Néped' hív Bárdussa, ditső Poétája!

Kit, mint rég Orfeust Rhodopé vidéki,
(Hol fák, folyók, kövek hódoltanak néki),
Bámúlva hallgatnak Balaton' mellyéki,
'S büszkélkedve néznek Sümeg' szép tájéki;

Te, ki a Természet' anyai keblében,
E' rengeteg erdők' nyájas környyékében,
Felette boldogságod' tellyes érzésében
Le-le dölsz egyy vén tölgy' árnyékos tövében,

'S úgy nézed a' Világ' háborgó tengerét,
Úgy a' Föld' szédelgő számos rab-emberét,
(Ki, vélte fő javának nem tehetvén szerét,
Átkozva késéri Fortúna' szekerét);

Míg, nem birván szíved' megindúlt árjával
'S elmédd' gerjedező szent tüzé lángjával,
'S bajra kelvén Laurá hív Imádójával,
Vagy Morvení királlyá' ditső nagy fijával,

Úgy énekelsz Lízád' számtalan ékéről,
'S két eggyező jó szív' örröm-életéről,
'S majd más hív Szeretők' bús történetéről,
Majd nemzeted' régi vitéz erkölcséről;

Oh Te, kinek lantod' bájoló hangjára,
Mint hajdan Ámfión' alkotó szavára
Majd Trója, majd Théba, Világ' csudájára –
Úgy kél ma Szalának már több fellegvára,

Hol híres ősitek' puszta kőhajléki,
(Néhai nagyságok' gyászos omladéki),
Mint Szelma' 's Balklúta' mohos dőledéki,
Még imént csak rókák' 's baglyok' menedéki,

Újra felépülvén Múzsád' énekében,
Égig emelkednek ditsőség' fénnyében,
'S valamíg a Duna' 's Tisza' környékében
Magyar lesz, fenn-lesznek emlékezetében:

Üdvöz légy, Bajnokok' igaz nemes vére! ..
Élly! 's énekelly gyakran néped' örömére!
Terjessd neved hírét a Világ' félére,
'S légy hazád', nemzeted' öröklő díszére!

Míg itt más, hirdetvén saját kábaságát,
Más érdemetlennek imádgya hivságát,
Vagy, követvén szívé rossz hajlandóságát,
Másnak kisebbségénn építti nagyságát;

Míglen ott Bellóna, búsz békes országot
Felkevervén, 's tűzbe hozván Félvilágot,
Az ó törvény helyett új kemény rabságot
Készítt, 's köz háborút, köz nyomorúságot;

Míg amott a vad Márs, lerakván fegyverét,
Nyugtattya hartzra-kész száz meg száz ezerét,
'S itélvén a népek' 's királyok' nagy perét,
Másnak osztya mások' országát, emberét:

Zengj Te a' böltseség' szelíd érdeméről,
Zengj a' főbb ditsőség' igaz ösvénnyéről,
A' béke' 's szabadság' arany idejéről,
'S e' két legnagyobb kints' bátor védelméről!

Ditsérd Minervának áldott olaj-ágát;
Mutasd a' halandók' földi boldogságát;
Terjeszd a' józan ész' mennyei világát;
Ostorozd embertársad' lelki mély vakságát,
Ki, a' böltes Terméstet' egyenes úttyáról
Eltérvén, 's lemondván ezer kész javáról,
Alig emlékezik régi nivoltáról,
Léte' 's származásá fő méltóságáról;

'S míg itt — majd hitéért buzgó vak kevében
Öl, dúl, éget, pusztít karája' keblében,
Majd az emberiség' 's szabadság' nevében
Onttya társa' vérét boszszúja' dühében,

Amott, nehéz lánczok tsüggvén á nyakáról,
Gondolkodni sem mer emberi jussáról,
'S vagy átkozódva szóll nyomorgatójáról,
Vagy kérkedve járná mély gyalázattyáról!

Nem tekintvén á múlta setétebb időket,
Nézd á mái napot, 's á mostan élőket.
Háborogva töltvén olly sok esztendőket,
Annyi szélvész után — hol találod őket?

Az éj 's tapasztalás partra vezették-e?
Vagy már böltsebbekké 's jobbakká tették-e?
Vallyon, valahára már elkihették-e,
'S nem kételkedhetvén szívökbe vették-e,

Mennyi kárt, bajt, veszélyt elmellőzhetnének,
Ha, látván özönét társaik' vérének
'S rettenetes halmát mindnyájok' vétkének,
A törvény 's igazság' úttyára térnének?

Vagy van-e még, vallyon! ki ma sem láthattya,
Hogy a népek' sorsát Isten igazgattya?
Ő! ki mindeggyiket földig alázhattya,
'S mint a kertész a fát, tőből kivághattya?..

Zengj, zengj a böltseség' jeléd érdeméről,
Zengj a főbb ditsőség' igaz ösvényéről,
Az' béke' 's szabadság' arany idejéről,
'S e két legnagyobb kints' bátor védelméről!

1867

Ötödik Ének.

Mox etiam pectus praeceptis formet amicis!

Horatius.

Stat sua cuique dies; breve et irreparabile tempus
Omnibus est vitae: sed famam extendere factis,
Hoc virtutis opus.

Virgilius.

Viseld, ô hív Látó! felvett szent igádat,
Folytasd víg erővel ragyogó pállyádat,
'S halhatatlanítván nemzeti hárfádat,
Emeld énekeddel népedet, hazádat!

Támogasd ígéddel az eltsüggedt elmét;
Derítgesd andalgóbb társadnak értelmét;
Indítsd-fel mellyében tiſztább gerjedelmét,
Az Igaznak, Szépnek, 's Jónak hü szerelmét.

Helyheztesse díszét szelíd emberségben,
Érdemét köz-hasznú munkás tehetségben,
Erejét, oltalmát szoros eggyességben,
De fő bízodalmát 's reménnyét az Égben —

Az Égben! Mert ügyét nem vak Sors forgattya.
Tud, lát, 's intéz mindent a' Mindenek' Attya!
Kinek intő szavát ha híven hallgattya,
Áldását, kegyelmét bizonnyal várhattya.

Bár minden jó tettét itt bér nem követi,
(Mert legszebb jutalmát magában lelheti!)
Rosszat szülnek mindég rossz tselekedeti,
'S a' bün a' büntetést el nem kerülheti.

Szívében viselvén Istené félelmét,
Követvén a' törvény' egyenes értelmét,
Tisztelvén betsülvén koronás fejdelmét,
'S nem kérvén, nem várván senkinek kegyelmét,

Tartsa-fenn nemzeti szép tulajdonságát,
Szabad természeté saját méltóságát,
Veszélyre nem hajtó tüzes bátorságát,
Bajnoki nagy lelkét, igaz magyarságát!

De tudván fő tárgyát polgári létének,
'S része, tagja lévén hazájá népének,
Felellyen-meg szentül szentséges tisztének,
'S könnyebbíttse súllyát társá köz terhének.

Érezze, melly szégyen 's gyalázat, azt vélni,
Hogy szabad, más' baját henyélve szemlélni,
Az Egész' kárával tsak magának élni,
'S minden érdem nélkül — jutalmat reméllni

(Á' buta kevélység' illy tsúf találmánnya
Bün 's fertelem! ezt ő tudni se kívánnya.
Erkölts, Emberiség, 's te, mennynek leánya,
Szent Igazság! te légy nagy szívé' bálvánnya.)

Viseld azért, viseld felvállalt igádat;
Folytasd erős szívvel kiszabott pállyádat,
Szolgáld szünet nélkül népedet, hazádat,
'S hidgyed, hogy illő bér követi munkádat.

Ébreszd a' nagyra-nőtt fiatal lelkeket,
'S jobb agyagból formált érzékeny szíveket;
Éleszd, neveld, intézd nyíló reménnyeket,
'S Jóra, Szépre vágyó tüz-gerjedelmeket.

Mutasd a' múlt idők' fényes tükörében,
Régi Bajnokitok' tisztelt erköltsében,
Mint élnek mindenkor nevök' jó hírében,
Feleik' ~~[illegible]~~ hazájok' emlékezetében,

Mind Azok, a' kiket Apolló' szavára
Klíó, szép tetteik' méltó jutalmára
'S később unokájik' intő példájára,
Felírt a' ditsösség' örök táblájára:

Míg fáradtalan mások, kik réj kevélykedtek,
'S éltökben érdemmel nevet nem szerzettek,
Miólta mávánnyok alá letétettek,
Ollyanok, mint a' kik soha nem jülettek!

Vesd-el a' jó magot annak idejében,
Ültess, munkálkodjál Hunnia' kertében,
Gyomláld a' maßlagot termékeny földében,
'S bízzál — a' Magyarok' kegyes Istenében!

Nem tsalhatván belső szentebb érzeményed,
Tellyes bízodalom légyen fő törvényed.
Egyszer, egy tavaßzal kikél veteményed,
'S szép gyümöltsöt hozand virágzó reményed.

Eljövend víg napja majd az aratásnak;
'S polgárid, bőségét látván az áldásnak,
Tsudálkozva nézik, 's mutattyák egymásnak,
'S buzgó hálát adnak a' szerény munkásnak,

Ki bár nyújosik már cziprussá tövében,
S elvette jutalmát saját erköltsében,
Él még! s él örökké mind Azok' szívében,
Valakik betsülni tudgyák érdemében.

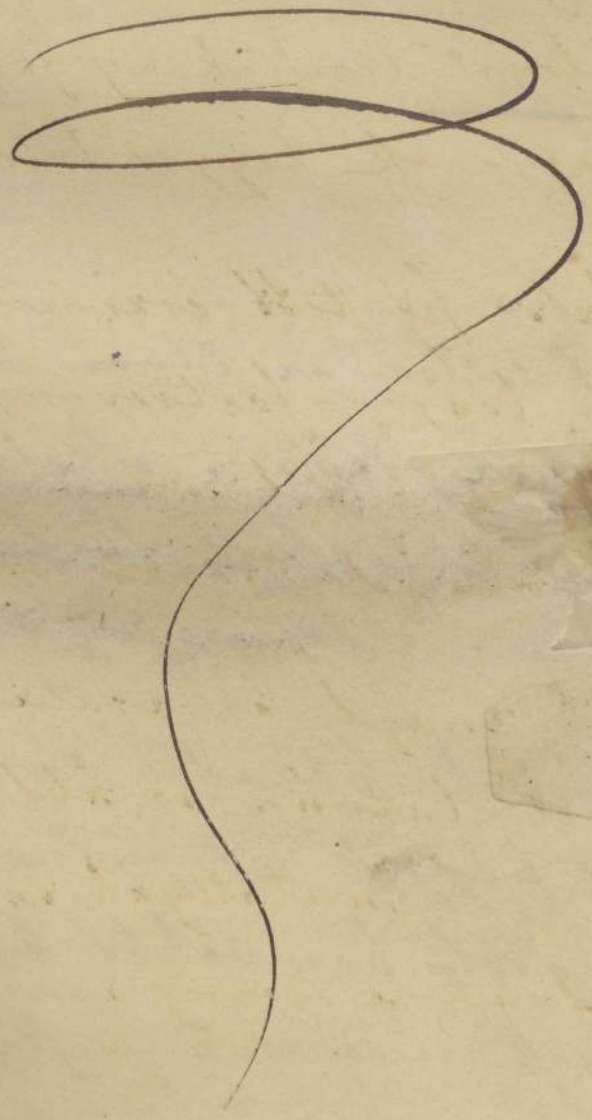

192

Hatodik Ének.

Aut illis flamma, aut imber subducet honores,
Annorum aut ictu pondera victa ruent:
At non ingenio quaesitum nomen ab aevo
Excidet; ingenio stat sine morte decus.

Propertius.

Nagy, 's megmérhetetlen az Elmé' hatalma:
Minden erőt legyőz ereje 's oltalma;
'S bár néha lassúnak látszik diadalma,
Nints határ, mellyenn túl nem jut birodalma.

Íry! napok, esztendők, századok elmúlnak;
Égbe-ható magas hegyek lelapúlnak;
Dús, fényes városok hamvokba borúlnak;
Nemzetek országok kivesznek, pusztúlnak:

A' mit eggy nagy Lélek, szebb alkotmánnyában,
Bízván a' Jók' viszont hajlandóságában
'S azon eggy fő tárgyra törő szándékában,
Áldozatúl letesz Pallás' templomában,

Fennmarad! 's nem enged az Idő' fogának,
Sem tűz' erejének, sem vizek' árjának,
Sem az ál tzimborák' dühös haragjának,
Sem a' Világ-győzők' kevély hatalmának.

Így Ő — míg a' Földnek tsudáltt Erőssei
Eltünnek, mint az éj' komor fellegei,
'S lehúllván kimúlnak számtalan népei,
Mint őszszel erdőkben a' fák' levelei, —

Eggyre nevekedvén titkos erejében,
Mint tsillag úgy ragyog honnyá bús egében;
'S ha nem világíthat annak vidékében,
Száz messze tartományt részesítt fénnyében.

Mély gyászba merültek Hellá' víg határi:
Tudatlan vad népnek szájódnak landári
Ott, hol rég Phoebusnak állottak oltári,
'S Péánt énekeltek Athéná polgári.

Dölfös úr parantsol, mint gyáva rabjának,
Ft' vitéz 's bölts atyák' korts unokájának,
Ki, nyögve hurtzolván terhét az igának,
Titokban siratja bal sorsát honnyának.

De Homér, de Pindar — tellyes épségében
Virágzik elméjé' felséges művében,
'S lerontott, legázolt haxáját helyében
Haxát lel a Világ' minden szegletében;

'S hírdetvén mindenütt nemzeté' nagyságát,
Ritka böltseségét, jeles méltóságát,
Erőszak-ütáló nemes bátorságát,
'S életénél drágább arany szabadságát,

Inti maradékit a' bal szerentsében; —
Míg talán, az idők' változó mentében,
Új tüzet lobbantván egy-két jobb elmében,
Réfz segédül lehet népe' szükségében.

Kárthágó, tengerek' aszszonya, királlya,
Hová lett? hol kintse, 's vérengző dagállya?
Hol Trója? hol Tirus? . . Örök éj' homállya
Rejtvén, az Útazó helyét sem találllya!

Leesvén nagyságá' magas tetejéről,
Így tünt-el sok más nép a' földnek színéről;
De hallgat a' Múzsa híréről, nevéről,
'S nem tesz bizonyságot nemzeti létéről.

Ím! a' régi Világ' kevély fővárossa
Tsúffá lett; rablántzonn nyög mái lakossa,
'S falát a' bús Tibris fzégyenkedve mossa:
Él, oktat, int Máró, 's Tíbur' nagy Lantossa;

Int ezek' 's több mások' példád böltsesége,
'S gyönyörködtet szavok' mennyei szépsége,
'S míg tengelyénn forog a' föld' kereksége,
El nem borúl soha nevök' dicsőssége.

Európa' most támadtt éjszaki tsudája,
A' Vitézek' 's Bárdok' annà' fő példája,
A' kinek hogy újra megzendült hárfája,
Egyszerre felkele sírjából hazája;

'S a' kinek jajszavát hallván énekemből,
Könyvet látsz folyni már itt-is minden szemből,
Valamíg a' Világ új zavarba nem dől,
E' nagy Bárd ki nem hal az emberi nemből.

Úgy van! A' Büszkeség márvány oszlopai,
A' gőgös Hatalom' tornyos hajlékai
'S egekbe felnyúló roppant kőhalmai —
Vesszendők! 's ma-holnap szelek' játékai;

A' legditsőbb király' fejdelmi páltzája
Eltörik, 's porba hull arany koronája:
Nem árt az Elmének sem halál' kaszája,
Sem réjiség' foga 's emléktő rozsdája!

Fenn, fenn van Ő mindég egész épségében
Időknek fogytáig tartó szép mivében,
Ragyogván tulajdon érdeme' fényében,
'S élvén, uralkodván a' Jóknak szívében,

'S ditsőítvén nevét szerelme' tárgyának,
Erköltsét hazája' több hű bajnokának,
'S nagy lelkét Múzsája bölts pártfogójának —
Például a' később századok' fijának!

Utólsó Ének.

Asperitatis et invidiae corrector et irae . .
. . . . orientia tempora notis
Instruat exemplis!

Illy nagy és szent erő' tellyes birtokában
Hazád' Böltseinek ragyogván sorában,
'S e végtelen szélvész' setét homállyában
Egyre világítván társadnak úttyában,

Bátorítsd, vezéreld vágyásá' tzéllyához;—
Éleszd bízodalmát a' népek' Urához;
Erősítsd szerelmét dítső szép honnyához,
'S honnyá' minden igaz, minden jó fijához.

Szolgállyon most Ennek, egész erejével,
Észével, karjával, 's egyéb értékével.
S' mit kiki tehet, tegye kész elmével,
'S ha mit érte szenved — viselje békével!

Lágyítgasd a' durva hideg keménységet,
Irtogasd a' gonosz kaján irígységet,
Az oktalan, gyáva, buta kevélységet,
'S ezek' rút fajzattyát, a' vad gyülölséget —

Melly már századoktól népedet zaklattya,
'S erejét fogyasztván addig sanyargattya,
Míg önnön magából végre kiforgattya,
'S utólsó veszélyre, romlásra juttattya:

Hatsak a nagy Isten' atyai kegyelme
Nem segítt! ha minden jobb 's tehetősb elme,
'S ha kivált a' nemzet' saját köz értelme
Nem teszi, hogy szünnyék e' mirígy' fertelme!

Zengd, ajánld, magasztald a szent egyességet,
Az egymáshoz vonzó 's hajlandó készséget,
Férjfiakhoz illő nyílt egyenességet,
'S tséltsapság-útáló rokon szívességet. —

Égből-vett nagy tiszted' hív gyakorlásában,
Bízván az igazság' győző hatalmában,
'S mind feleid' sok szép tulajdonságában,
Mind saját szándékod' tiszta jóságában,

Idézz minden Magyart Sajó' vidékére,
Hol özönnel omlott őseitek' vére; —
Vezesd onnan Várná 's Mohács' mezejére,
Hol örök gyász borúlt hazátok' egére!

Mutatván ott helyét Lajos' táborának
'S még ma-is torlatlan szörnyű halálának,
'S éreztetvén okát honnyá' sok bajának,
(Kútfejét számtalan keservek kárának!)

Kösd é hármas letzkét ott újra fűvére! . .
'S oszlopot emelvén népé sírhelyére,
Lángoló betűkkel vágd-fel a kövére,
Mi a' gyűlölködés', viszszálkodás' bére!

Mondd: (mert ezt elégé soha sem hallhattya!)
Hogy a' népek' sorsát **Isten** igazgattya,—
A' ki mind bűnökért megadóztathattya,
Mind töllök a' veszélyt messze háríthattya;

Ő! ki mindnyájokat előre serkenti,
'S ~~végtelen~~ halálos álmokból gyakran felrettenti,
De, ha bús végzésit egyszer kijelenti,
A' vakmerő kevélyt **többé** meg nem menti!

Ott, hol a' vak öszkön már a' józan éjjenn
'S minden jobb szándékonn győzedelmet véjjen;
Ott, hol az Ég' átka lévén az Egéjjenn,
Egy réjj a' másikonn erőszakot téjjen;

Ott, hol már fejéktől a' tagok megválnak,
'S vad kénnyek' követve — jobbágy a' királynak,
Nagyok a' törvénynek bátran ellent állnak,
'S hazájok' kárával magoknak használnak;

Ott, hol az érdemnek büntetés az árra;
Hol a' Hatalmasok, Ég' 's Föld' bosszújára,
Az álnok rablelket a' Jók' jutalmára,
A' Jámbort a' Rosznak juttattyák sorsára;

'S nevetvén hagyásit az élő Istennek,
A' megnyílta örvénytől visszra nem rettennek,
'S az igazság' úttyánn egyaránt nem mennek, —
Vétkesek mindnyájan, 's vesni kell mindennek!

Nem aggódván azért senki' rossz kedvével,
(Sem az irígy lelkek' intselkedésével,
Sem a' képmutatók' garázda nyelvével,
Sem más patvarkodók' 's tzimborák' dühével),

Útáltasd, gyülöltesd á rút feslettséget,
Á' dagályt, hivságot, kába déltzegséget.
Ditsőítsd, magasztald á szép eggyességet,
Nyájas bízodalmat, szíves emberséget!

Építts dőltt falainn hazád' templomának;
Vess gátot á vétkek' fertelmes árjának,
Akadályt az Idő' siető szárnyának
'S mindent-megemésztő kegyetlen fogának.

Zengj, énekelly gyakran népeď örömére;
Fáradozz, munkálkodgy' javára, díszére;
Siess, siess bátran pállyádnak végére,
'S légy á Magyar Bárdok' példája, vezére!

Nem múlandók á Te kezeď alkotmányi,
Koszorúra méltók elméď találmányi:
Mellyekért míg téged Helikon' Leányi
Szebbel tisztelnének, — ezt küldi Batsányi;

Anná külföldekenn bújdosó barátod,
Kinek szíve régen 's örökre sajátod,
'S kiért most — jól tudván, hogy többé nem látod
Néha sohajtásod' az Égre botsáttod!

× × ×

Így szólván, hív Múzsa! helyheztesd fejére
Zöldellő koszorúd'; — 's végy bútsút végtére.
De, tekíntvén szívé' megújúlt sebére,
Vígasztald! 's mondd még ezt felverkentésére

Mérsékeld fájdalmát bánatos lelkednek;
Töröld-le tseppjeit nedvesűlt szemednek.
Vídúlly! majd nyakára borúlsz még hívednek
Ott — hol az Igazak többé nem szenvednek!

Ott, az örök béke' tsendes kebelében,
Amá' jámbor lelkek' áldott seregében,
Kik, földi pállyájok' ezer veszélyében
Meg nem tántorodván tárgyok' üzésében,

Bő jutalmat nyertek fáradozásokkal,
S most együtt örülnek sok más hü bajnokkal,
Míg tudós munkájok' 's jeles példájokkal
Még ma-is jót tesznek egész hazájokkal.

Úgy van. Ott, hol Zrínyi, ditsö nagy-attyával,
Gyöngyösi Keménnyel 's Murány' aszszonyával,
Hol Faludi 's Ányos, több jó bajtársával,
Orczi Telekivel 's lelki baráttyával,

Nyert diadalmokonn együtt örvendeznek, —
S minthogy feleikről ott sem feledkeznek,
Sőt követőjikről gyakran értekeznek,
Téged, kedves Hímfi! vígadva neveznek;

Ott eggykor majd eggymást újra meglátjátok! ..
'S valamint ők áldva néznek ma ti-rátok,
Úgy majd Ti — kifolgált szerelmes hazátok'
Jobb fijait ott-is áldani fogjátok;

Boldogok mind ketten! itt, a Jók' szívében
'S neveteknek élvén emlékezetében;
Ott, örvendvén Azok' szent eggyességében,
'S imádott hölgyetek' égő szerelmében.

Toldalék.

Mantua.
1799.

Nomen erat magnum, fateor, semper tibi; magnum
Quod dederas mundo, Mantua, Virgilium.
Hactenus una tuae sed erat prope gloria famae,
Magnum quod dederas, Mantua, Virgilium.
Felix sorte tua gaude! viridique nitentem
Lauru, age, cervicem cinge superba tibi.

Arx tua non minor arce Jovis, nec nomine posthac
Majus erit toto nomen in orbe tuô.
Cedat Roma; caput quondam, nunc fabula mundi
Arbitrio domini stansque cadensque novi.
Desinat, ultores patriae jactare Camillos;
Nec memoret Brutos, nomina vana, suos.
(Heroûm manes! ignoscite. Non ego vestra
Tangere vesanus nomina sacra volo;
Ast odi ignavos, servilia corda, nepotes!
Audentes, inter vincula, magna loqui.)
Cedat et ipsa, loco neque jam de principe certet,
Servandae altera spes et decus Ausoniae;
Unius illa licet sapiens parere potenti
Imperio, et Legum libera ferre jugum,

Quam dominis centum servire, pative nefanda
Indocilis vulgi crimina, maluerit;
Carmonioque Patri meliori tradita fatō,
Certior Hadriacis nunc dominetur aquis.
Ergo magnarum salve spes maxima rerum,
Caussaque non solitae publica laetitiae!
Nunc decet, ornatum meritis, geminaque revinctam
Fronde virente tuum tollere in astra caput.
Felicem aeterno claramque tulere Marone
Secula te, vatum concelebrante choro:
Nos titulis dignam summis, nos jure beatam
Diximus; immotam suspiciumusque fidem,
Et duris bellique malis, pacisque dolosae
Artibus invictam, tradimus Historiae.

210 Inf.

Sera, sed ingentis memor et secura pericli,
Grataque tu poteris dicere, posteritas:
„Italiae tunc prima salus, primumque labantis
Europae fuerat Mantua praesidium!"

M. ACADEMIA KÖNYVTARA

Müller János'

képe alá.

Hic est ille (decus magnum ac memorabile saeli),
Hic ille helvetiae conditor Historiae.
Audite hunc, populi et reges! audite, tyranni!
Luisque, quod ex isto discere possit, habet.

Herder'

képe alá.
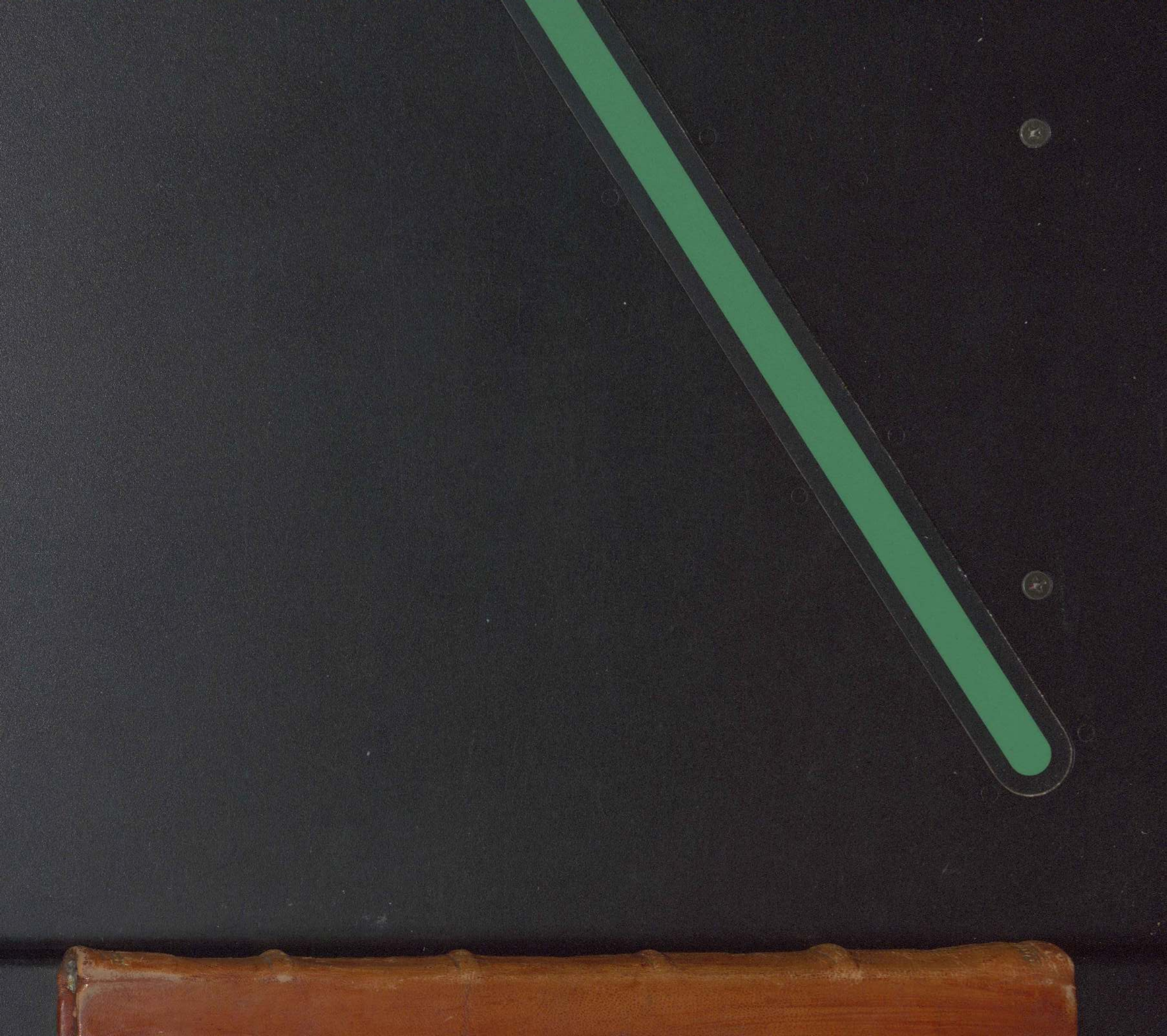
Quid fuerit quondam, cultis quid debeat esse
Artibus olim, et nunc quid sit Homo? hic docuit.
Quaelibet optaret talem sibi patria civem,
Tamque decus titulis addere grande suis.
Tu tamen ante alias felix Germania gaudes,
Hunc quoque post tantos progenuisse viros.